

T.C.
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YETİŞTİRME YURTLARI VE SOSYO-EKONOMİK
DÜZEYİ DÜŞÜK AİLE YANINDA KALAN ONYEDİ
YAŞ GRUBU GENÇLERİN KENDİNİ KABUL
DÜZEYLERİNİN SAPTANMASI

ÇOCUK SAĞLIĞI VE EĞİTİMİ PROGRAMI
BİLİM UZMANLIĞI TEZİ

Nuriye GÜRİPEK

Rehber Öğretim Üyesi: Doç. Dr. Nilüfer DARICA

ANKARA-1993

YÜKSEK LİSANS TEZ SAVUNMA SINAVI JÜRİSİ

Şule Bilir

Prof. Dr. ŞULE BİLİR
BAŞKAN

Sibel Güneysu

Doç. Dr. SİBEL GÜNEYSU
ÜYE

Nilüfer Darıca

Doç. Dr. NİLÜFER DARICA
DANIŞMAN ÜYE

Ö N S Ö Z

Tezimin planlanıp yürütülmesinde yardımcı olan danışman hocam sayın Doç. Dr. Nilüfer DARICA'ya, H.Ü. Sosyal ve İdari Bilimler Fakültesi Psikolojik danışma ve Rehberlik bölümü Öğretim Üyesi sayın Prof. Dr. Yedigâr KILIÇCI'ya, H.Ü. Bilgi İşlem Merkezi görevlilerine, Ankara İli Milli Eğitim Müdürlüğü ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdrülüğü yetkililerine, birlikte çalıştığım gençlere ve aileme teşekkür ederim.

Nuriye GÜRİPEK

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa No.</u>
GİRİŞ	1
KURAMSAL TEMELLER	6
Kendini Kabul	6
Benlik Kavramı ve Önemi	7
Ergenlik Dönemi ve Benlik Kavramı ...	8
Benlik Kavramının Gelişiminde Ailenin Önemi	10
Çevresel Düzenlemelerin Benlik Kavramının Üzerine Etkileri	11
Yetiştirme Yurtları	11
Aile yapısı ve Benlik Gelişimi	16
ARAŞTIRMA YAYINLARI	19
ARAŞTIRMANIN AMACI	28
ARAŞTIRMA YÖNTEMİ VE ARAÇLAR	29
VERİ TOPLAMA ARAÇLARI	31
VERİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ	35
VERİLERİN ANALİZİ	35
BULGULAR	37
TARTIŞMA	49
SONUÇ	55
ÖNERİLER	57
ÖZET	60
SUMMARY	62
KAYNAKLAR	64
EKLER	69
EK: I Kişisel bilgi Formu (Yurttan Kalanlar İçin)	I
EK: II Kişisel Bilgi Formu (Aile Yanında kalanlar için	II
Ek:III Kendini Kabul Envanteriyle İlgili Açıklama	III
EK: IV Kendini Kabul Envanteri Lise Formu	IV
EK: V Cevap Kağıdı	VII

TABLolar DİZİNİ

	<u>Sayfa No.</u>
Tablo-1 : Deneklerin Gruplara Göre Dağılımı	38
Tablo-2 : Yurtta Kalan Gençlerin Kurumda Kalış Sürelerine Göre Dağılımı	38
Tablo-3 : Yurtta Kalan Gençlerin Kuruma Alınış nedenlerine Göre Dağılımı ...	38
Tablo-4 : Yurtta Kalan Gençlerin Kardeş Durumlarına Göre Dağılımı	39
Tablo-5 : Yurtta Kalan Gençlerin Anne-Baba Durumlarına Göre Dağılımı	39
Tablo-6 : Yurtta Kalan Gençlerin Ziyaretçi Durumlarına Göre Dağılımı	40
Tablo-7 : Aile Yanında Kalan Gençlerin Kardeş Sayılarına Göre Dağılımı	40
Tablo-8 : Aile Yanında Kalan Gençlerin Kardeş Sırasına Göre Dağılımı	41
Tablo-9 : Aile Yanında Kalan Gençlerin Aile Yapılarına Göre Dağılımı	41
Tablo-10: Yurtta ve Aile Yanında Kalan Gençlerin Cinsiyete Göre Dağılımı	42
Tablo-11: Yurtta Kalan Gençlerin Kendini Kabul Düzeyine Göre Dağılımı	42
Tablo-12: Aile Yanında Kalan Gençlerin Kendini Kabul Düzeyine Göre Dağılımı	43
Tablo-13: Yurtta ve Aile Yanında Kalan Gençlerin Kendini Kabul Düzeyine göre Dağılımı	43
Tablo-14: Aile Yanında Kalan Gençlerin Kardeş Sayılarına Göre Kendini Kabul Düzeyi Dağılımı	44
Tablo-15: Aile Yanında Kalan Gençlerin Doğum Sırasına Göre Kendini Kabul Düzeyi Dağılımı	44
Tablo-16: Aile Yanında Kalan Gençlerin Aile Yapılarına Göre Kendini Kabul Düzeyinin Dağılımı	45

Tablo-17: Yetiştirme Yurdu'nda Kalan Gençlerin Kurumda Kalış Süreleri ile Kendini Kabul Düzeyleri Arasındaki Farkın Gösterilmesi	45
Tablo-18: Yetiştirme Yurdu'nda Kalan Gençlerin Kuruma Alınış Nedenleri İle Kendini Kabul Düzeyleri Arasındaki Farkın Gösterilmesi	46
Tablo-19: Yetiştirme Yurdu'nda Kalan Gençlerin Kardeş Durumları İle Kendini Kabul Düzeyleri Arasındaki Farkın Gösterilmesi	47
Tablo-20: Yetiştirme Yurdu'nda Kalan Gençlerin Anne-Baba Durumları İle Kendini Kabul Düzeyleri Arasındaki Farkın Gösterilmesi	47
Tablo-21: Yetiştirme Yurdu'nda Kalan Gençlerin Ziyaretçi Durumları İle Kendini Kabul Düzeyleri Arasındaki Farkın Gösterilmesi	48

G İ R İ Ő

Her insanın hayatta bir amacı ve bu amaca ulaştığında da bunun kendisine getireceği mutluluğun beklentisi vardır. İnsan yaşamındaki amaçlara ve beraberinde de mutluluklara ulaşabilmesi için; sağlıklı olmak zorundadır. Sağlığın genel tanımı "Kişinin beden, ruhen ve sosyal yönden tam iyilik hali" dir. Görüldüğü gibi, sağlık sadece kişinin beden yapısının iyi olması demek değildir. Aynı zamanda hem ruhsal hem de sosyal yönden dengede olmalıdır. Çünkü kişilik bu üç bölümün birleşmesiyle oluşan bir bütündür ve bunları birbirinden ayrı düşünmek olanaksızdır. O halde kişinin tam sağlıklı olması için beden sağlığı yanı sıra ruh sağlığında yerinde olması gerekir.

Ruh sağlığı; kişinin kendi kendisiyle ve çevresiyle sürekli bir denge ve uyum içinde olmasıdır. Ancak bu denge ve uyumun katı ve duragan bir nitelik taşımayıp, değişken bir denge ve esnek bir uyum olduğunu belirtmekte gerekir.(1)

Ruhsal bakımdan sağlıklı bir insanda aranacak özelliklerden birisi; kişinin kendini kabul etmesi, benlik olgusunun gelişmiş olmasıdır. Çünkü; insan sürekli içten ve dıştan gelen uyarılara maruz kalmaktadır. Uyarıları algılamak ise; egonun yani benliğin görevidir. Kapının zili, köşede duran koltuk, bahar çiçeklerinin kokusu, suyun ılıkliğı dıştan; açlık, uyku, kıskançlık, düşünce, öfke, sevgi içten gelen uyarılara örnektir.(1,3,4,5).

Ego; çevreden veya içimizden gelen, duygularımızla algıladığımız ve sinirsel akımlarla beyne ulaşan duyuları birbirleriyle karşılaştırır, bağdaştırır ve anlam verir. diğer bir deyişle; var olanla algılanan arasındaki ilişkiyi

değerlendirmekle yükümlüdür. Gerçek; var olandır ve var olanın, fiziksel, fizyolojik veya nörolojik yollarla beyne ulaşıp anlam kazanmasına da algı denir. Algılananla gerçek arasındaki uygunluk ise; egonun gerçeği değerlendirilmesindeki gücünü tanımlar(1,2,5).

Sağlıklı bir ego gerçeği nasılsa öyle değerlendirir. Bu da ruh sağlığı için son derece gereklidir(1,2,5).

Kişinin benliği, kendisini ayrı bir birey olarak tanımasıyla oluşur. Kişinin kendi varlığının bilincinde olmasını sağlayan fikirler ve tutumlar, yapısına kalıtımla geçen özelliklerinin de yardımıyla çocukluğunda oluşmaya başlayarak ona hayat yolunu açmaktadır. Kişi hayatın başlarından itibaren içinde yaşadığı fizik ve toplumsal çevredeki olaylara katıldığını, ancak bunlardan ayrı bir kişiliği bulunduğunu kavrar(5).

Benlik, çocuğun bilen ve düşünebilen bir kişi olduğunun bilincine varmasını sağlayan tanıma unsurlarını içine alır. Bu tanıma unsurları çocuğun kendini kavraması, kim ve ne olduğu, bir insan olarak nitelikleri, yetenekleri, amaçları, inanışları, ahlak yükümlülükleri ve bilinçli olarak elde ettiği değerleri demektir. Çocuğun kendini kavraması, yalnızca var olanı kavraması olmayıp bir zaman boyutu süresince kendine bakışını kapsar(5).

Çocukluğun sonuna doğru, kendini tanıma unsuru yalnızca bir bilme durumu olmayıp, insanın kendi fikir, duygu ve düşüncelerini düzenleme ve düşüncelerinin temelini oluşturan konuları seçme yeteneğini sağlayan düşünme gücünü de içine alır. Bu düşünme yeteneği, insan zihninin en üstün niteliğini ve benliğini işleyişi içinde en ince uğraşını ortaya koyar. Bu yetenek eğitildiğinde insan

kendinden kurtulabilmeye başlar, yani duygu ve düşüncelerinin tasarlanmamış akımından sıyrılıp, bunu inceler, fikirlerini irdeler, güdülerini araştırır, benliğinin algısal ve kavramsal dokusunu inceden inceye araştırır(5).

Benlik duygusal durumları da içine alır ve insanın his, duygu ve ruh hallerinin tümünü kapsar(5).

Her insanın ulaşmak istediği bir benlik kavramı vardır. Kişi özlediği, kendine yakıştırdığı bu ideal benlik kavramını geliştirmeye çabalar. İdeal bene yaklaşıncaya mutlu olur. Kimi zaman bu ideal ben, bir düşünce, bir özlem olarak kalır. Kimi insan için bu ideal benliği gerçekleştirmek bir ölüm kalım sorunu olur. Kimi bu amaca ulaşmak için çalışır, çabalar, ulaşamazsa mutsuz olur, kendine saygısını yitirir. İdeal benliğin gerçek dışı olduğu durumlarda kişi bunalıma düşer. Kendi kendinden beklentisi çok yüksek olan kişi, genellikle bilinçdışı dürtülerin ve tutkuların aşırı baskısından kurtulamayan kişidir. Kişi anne babasının sevgisini ayakta tutabilmek onları mutsuzluğa düşürmemek için başarıdan başarıya koşmalıdır. Başka bir deyişle, benliğine olan saygısını yitirmemek için hep çalışmak, tıpkı düşmemek için sürekli pedal çeviren bir bisiklet sürücüsü gibi çabalamak zorundadır(2).

Sağlıklı bir benlik oluşumu, insanların ve insanların birleşerek oluşturdukları toplulukların sağlıklı olmasını, özlenen, insana yaraşır yaşam düzeyine ulaşmasını kolaylaştırmada etkin rol oynamaktadır.

Kendini kabul, ruh sağlığı uzmanlarınca ve çeşitli psikologlarca sağlıklı ile sağlıksız, uyumlu ile uyumsuz, normal ile normaldışını tanımlamada önemli bir ölçüt sayılmıştır. Ayrıca Rogers ile danışma psikolojisinin en önemli bir kavramı haline gelen kendini kabul, psiko-

terapide bir ilerleme ölçütü olarak ele alınmıştır(6,7).

Ergenlik yıllarından olgunlaşmaya geçişteki ölçütler içerisinde kendini tanıma, kendini kabullenme son derece önemli olup, yetişkinlik yıllarının başlangıcına kadar kendini kabulün başarılmış olması gerekmektedir. Gencin kişiliğinin sağlıklı bir yönde gelişmesine yardımcı olmak için, gencin benliğine ilişkin tutumunun ne olduğunu gerçekçi bir şekilde değerlendirmek gerekir. Çünkü ergenlik döneminde geliştirilen benlik kavramı ve kendini kabul, yetişkinlik dönemindeki davranışların nedenini ve temelini oluşturmaktadır(13).

Ergenlik çağında benlik kavramı sürekli iniş çıkış ve dalgalanmalar göstermektedir. Çünkü genç kendine yakışacak bir kimlik aramakta, kendini sürekli incelemekte ve her davranışını değerlendirmektedir. Kendisini anne babasından ve başkalarından ayıran özelliklerini öne çıkarmakta, benliğini yeni baştan düzenlemeye uğraşmaktadır. Bu uğraşları sonucunda elde ettiği kendini kabul düzeyine göre, ilk yetişkinlik, orta ve ileri yetişkinlik döneminde kendisiyle ve çevresiyle en az çatışmayı yaşayacaktır(2).

Erikson'un vurguladığı gibi günümüzde, kendi benliklerine ilişkin belirsizlik ve şaşkınlık duyguları yaşayan, kim olduklarını ya da nasıl yaşamak istediklerini bilmeyen insanların sayısı giderek artmaktadır(2).

Türk toplumu gerçek anlamda genç bir toplumdur. Nüfusumuzun % 60'ını 25 yaşın altındaki çocuk ve gençler oluşturmaktadır. Gençlik çağını 12 yaşından başlatırsak genel nüfusun yüzde 30'u 12 yaşın üstündeki nüfusunda % 40'ı gençtir(2).

Genç nüfusun yoğun olduğu ülkemizde gençlerin

önemli bir kısmı kimsesiz olduklarından Yetiştirme Yurtları'nda barınırken yine önemli bir kısmı da sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan kendi ailesinin yanında kalmaktadır.

Yapılan bilimsel araştırmalar sonucunda, gencin bir aileye sahip olup olmayışı, sahip olduğu ailenin yapısı ve anne baba tutumlarının onun kendini kabul düzeyine önemli etkide bulunduğu ortaya çıkmıştır(7,12,15,18,23,36).

O halde, bireyin kimliğini arayıp bulmaya çalıştığı lise çağında kendini kabul düzeyi ve bunu etkileyen faktörlerin saptanması bir zorunluluk olmaktadır.

Yukarıda bahsedilen teorik bilgiler doğrultusunda Yetiştirme Yurtları ve düşük sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerin yanında kalan 17 yaş grubu gençlerin kendini kabul düzeyinin saptanması amacı ile bu araştırma düzenlenmiştir.

KURAMSAL TEMELLER

Kendini Kabul

İnsanın kendini tanıması; yaşantılarını, deneylerini gözden geçirerek bu sayede kişiliğinin nesnel boyutlarını algılamak, bir kişi olarak kendi özelliklerini kavramlaştırmak, kendini hangi ölçülere göre değerlendirmekte olduğunun bilincine varmakla yakından ilişkilidir(5).

Kendini kabul etme ile kendini tanıma arasında sıkı bir bağ vardır. Gelişmekte olan kişinin kendini kabul edebilmesi için, herşeyden önce kendini tanıması gerekmektedir. Kişinin kendi sınırlılıklarını kabul edebilmesi içinde bunları çok iyi bilmesi gerekir. Başka bir deyimle, kendini kabul; tanımayı, bilmeyi ve algılamayı gerektirir. Ancak bir çocuğun kendini tanıma yeteneği kendisi hakkında beslediği duygularında etkisinde kalır. Bu duygular, kısmen de olsa, başkalarının onu nasıl gördüklerine ve onu kendisini tanıması için ne ölçüde desteklediklerine bağlıdır(5).

Kendini kabul kavramı; kendine saygı (selfesteem) ve kendine güven (self confidence) ile birlikte kişinin kendi benliğine karşı geliştirdiği olumlu bir tutumu ifade etmektedir. Ancak kendini kabul diğer ikisine kıyasla daha kapsamlı ve daha iddiasız bir benlik algısıdır. Kendine saygıda ve kendine güvende olumlu fakat tek yönlü tutumlar ön planda iken, kendini kabulde kişinin hem güçlü, hem de güçsüz yanlarını tanıması ve onların bileşimini oluşturması önemlidir. Kendine saygı ve kendine güven, kendini kabulün çok önemli boyutlarıdır. Ancak kendi başlarına yeterli olmayan koşullardır(9,10).

Kendini kabul; benlik konusunda içten ve gerçekçi bir görüşe dayanmaktadır. Kendini kabul eden bir kişi

mükemmel bir insan olmadığıının bilincindedir. Kendini kınamaksızın kusurlarını ve sınırlılıklarını bilen, mükemmel olmayışından, zayıflığından ve tutarsızlıklarından utanç ve suçluluk duymayan bireydir. Ayrıca diğer insanları da bu niteliklerinden dolayı eleştirmez. Başkalarının kendisinden daha yetenekli daha akli başında daha soğukkanlı olduklarını bildiği halde ne onlara erişmeye çalışır ne de bir aşağılık duygusuna kapılır. Kendisinde olmayanı varmış gibi göstermek gereksinmesini duymaz. Kendi gereksinmelerini ve çabalarını, kendi olanak ve yetenekleri çerçevesinde kabullenir. Böyle bir kişi, kendi kişisel hayatının boyutları içinde rahat, işleri olurluna bırakan, kendini olduğu gibi görüp kabul edebilen ve başkalarını da doğru değerlendirebilen bir insan olabilir(5,6).

Benlik Kavramı ve Önemi

Ruh sağlığı yerinde bir insanda aranacak özelliklerden birisi kişinin kendini kabul etmesi, benlik olgusunun gelişmiş olmasıdır. Kişi içten ve dıştan gelen uyarılar karşısında dengeyi koruyacak olan benliğe gereksinim duymaktadır. Ancak sağlıklı bir benlik olgusuna diğer bir deyişle kişilerin kendilerini yeterlik ve yetersizlikleriyle kabul edebilmelerine hiç kimse doğuştan sahip değildir. Bunu anne babasından, kardeş ve arkadaşlarından öğrenir ve bu öğrenme sürecide doğumdan itibaren başlar(1, 2,5,11).

Anne babanın çocuğa ilişkin tavır, kararve davranışları doğrultusunda çocuğun sosyal etkileşimleri, deneyimleri ve çevresi onun benlik kavramını geliştirecek şekilde düzenlenebilirse, istenen davranışlar kazandırılabilir (1,2,5,11).

Benlik kavramının beğenilip benimsenmesi, benlik saygısını oluşturur. Benlik saygısı, bireyin kendini değerlendirmesi sonunda ulaştığı benlik kavramını onaylamasından doğan bir beğeni durumudur. Başka bir deyişle, benlik saygısı; bireyin kendinden memnun olma durumudur(2).

Ailenin işlevlerini yerine getirmemesinin temel nedenlerinden birisi, aile bireylerinin benlik saygısının düşük olması, kendilerine karşı saygılarının olmamasıdır. Oysa benlik saygısının azlığı iletişimin olumsuz olmasına sebep olmaktadır(2).

Benlik saygısının yüksek olması için, çocuğun içinde bulunduğu aile bireylerinin özgüvenli kendi aralarında ve çocuklarıyla iyi iletişim kuran onlara karşı güven verici, hoş görülü ve esnek bir yaklaşım içinde olmaları gerekmektedir. Aile bireylerinin, çocuktaki iç-denetim mekanizmasını geliştirememeleri, aşırı baskılı ve otoriter yaklaşım içinde olmaları, benlik saygısını azaltan hatta yok eden olumsuz yakın çevre faktörleridir. Çünkü, benlik saygısı, çocuğun fikirlerine değer verebilen, sözleri dinlenen, anne-babasından destek gören, başka bir deyişle, insan olarak kendisine değer verilen bir ortamda ancak filizlenir ve gelişir(2).

Buna karşılık ceza, rahatsız eden davranışı ortadan kaldırdığı halde çocuğun ceza veren kişilere karşı öfke duymasına sebep olduğundan, onun benlik saygısını olumsuz yönde etkiler(1,2,5,11).

Ergenlik Dönemi ve Benlik Kavramı

Bu dönemde çocukta iç gözlem yeteneği gelişmemiştir. Kendi duygularını düşüncelerini incelemeyiz, tartıp değerlendirmeyiz. Kendi davranışlarını değerlendirme ve kendisine

başkasının gözüyle bakma yeteneği çok zayıftır. "Ben neyim, kimim, nasıl bir insanım?" sorularını sormaz. Kendini bir bakıma olduğu gibi kabullenir, başkalarından ne yönden ayrıldığı konusunda kafasını yormaz(2).

Gençlik çağı; benlik kavramının öne geçtiği çağdır. Çocukluğunda dışa dönük olan genç artık kendi içine dönmeye başlar. Duygularını, bedenini inceler, nasıl bir kişi olduğu, ne olmak istediği konusunda yorum yapmaya başlar. bunlar benlik arayışının belirtileridir. Kendisini aşağı görmekle-yüceltmek arasında kararsızdır. Yüzünü, yürüyüşünü, duruşunu beğenmez. Çünkü bedenini algılayışı ile benlik kavramı arasında sıkı bir ilişki vardır. kısacası benliği gencin temel uğraşısı, düşüncelerinin odağı olur. Bir bakıma benliğinin öne çıkması söz konusudur. Sürekli düş kurar, hayallere dalar, kendini kahramanca işler yapan biri, hayranlık duyulan bir spor yıldızı, bir sinema oyuncusu, buluşlar yapan bir bilgin, göz kamaştırıcı bir hekim, ülkesini birden kalkındıracak bir devlet adamı olarak görebilir. düşüncelerini, duygularını kâğıda döker, şiir yazar, günlük tutar. Kendine ilkeler saptar, sık sık değişen tasarılar yapar. Gelecek yıl okulda çok başarılı olacağına söz verir. Tuttuğu günlükte inanılmaz düşünceler, çılgın hayaller, gerçekleşmeyecek özlemler, karamsar duygular yan yana yer alır. Kız-erkek ilişkileriyle, cinsel duygularla ilgili görüşlerini yazar. Yazdıklarını kimsenin görmesini istemez. Günlüğünü kardeşinin ya da annesinin okumasına büyük tepki gösterir, öfke nöbetleri geçirir. Bunu özel yaşamına bir saldırı olarak yorumlar. Kendisi artık çocuk değildir, yalnız kalmaya gereksinimi vardır. Odasına kapanıp saatlerce hayal kurabilir. Odası onun özel sığınağıdır, bir bakıma kendini bulduğu yerdir(2).

Bu çağda benlik kavramı sürekli iniş çıkış ve dalgalanma gösterir. Çünkü genç kendine yakışacak bir kimlik aramaktadır. Kendisini sürekli tartmakta, değerlendirmektedir. Kendisini anne, babasından ve başkalarından ayıran özelliklerini öne çıkarmakta, benliğini yeni baştan düzenlemeye uğraşmaktadır(2).

Benlik Kavramının Gelişiminde Ailenin Önemi

Ergenin davranışlarına rehberlik edecek değerleri kazanması ve sosyal yönden sorumluluklarını öğrenmesi konusunda, gereksinimini karşılayan ve ergenin yaşamında etkili olan toplumsal kurum ailedir. Ergenin toplum içinde yetişkin rolünü alması, ailenin çabalarının odağını oluşturmaktadır. Yani aile, toplumun bireyi koşullamasında kullandığı bir araçtır. Ailede, toplumda uyulması gerekli kurallar, standartlar yetişkinler tarafından saptılır ve uygulanması istenir. Ancak ergenlik dönemi hızlı değişimler dönemi olduğundan, gencin hiç problemsiz bu değişikliklere uyması mümkün olamamaktadır. Bundan dolayı, bu dönemde birey oldukça hırçın, tutarsız bir davranış biçimi sergilemekte ve yetişkinlerle olumlu ve dengeli iletişim kurmakta güçlük çekmektedir. Ergen yavaş yavaş büyüklerin kontrolünden sıyrılmaya başlamakta ve kendine yeterli olduğunu göstermeye çalışmaktadır. bununla beraber hala anne-babasını başlıca yol gösterici ve dayanak olarak görmektedir(14).

Bunun içindir ki, benliğini arayan başkalarından farklı yanlarını ortaya çıkarmaya çalışan gencin sağlıklı bir benliği yakalayabilmesinde bir aileye sahip olmasının büyük bir etkisi vardır. Nitekim, Güçray (1989) tarafından yürütülen araştırmada ailesi yanında ve yuvada kalan

9-10-11 yaş çocuklarının özsaygı gelişimi üzerindeki etkisi incelenmiş ve sonuç olarak yuvada kalmanın çocuğun öz saygısını olumsuz yönde etkilediği ortaya konulmuştur. Yine, Satılmış (1989) tarafından gerçekleştirilen Yetiştirme Yurdu'nda yaşayan ergenlerde benlik saygısını saptamaya yönelik araştırma sonucunda elde edilen bulgular değerlendirildiğinde; regresif duygulanımın yetiştirme grubunda kontrol grubuna oranla daha yüksek olduğu saptanmış, benlik saygısının regresif duygulanım, psikomatik belirtiler ve insanlara güvenme gibi değişkenlerle ilişkili olduğu ortaya konulmuştur(12,15).

Çevresel Düzenlemelerin, Benlik Kavramının Üzerine Etkileri

Benlik kavramının gelişiminde bireyin bir aileye sahip olması gerekli ve oldukça da önemlidir. Ancak çeşitli nedenlerden dolayı birey, anne babasıyla birlikte yaşamak bir aileye sahip olmak gibi en doğal hakkından mahrum olabilir. Dolayısıyla; bireyin benlik kavramının gelişiminde diğer çevresel etmenler etkili olacaktır. Bu etmenlerden en önemli olanlarından birisi de ailesiz çocukların barındıkları Yetiştirme Yurtları'dır.

Yetiştirme Yurtları

Çocuk korunmaya en çok muhtaç olan varlıktır. İster anne baba koruması altında olsun, ister kimsesiz olsun bütünüyle korunmaya muhtaçtır. Burada aile ve toplum aynı derecede sorumluluk taşır. Aile yanında büyüyen çocuğun sorumluluğunu büyük ölçüde ebeveynler üstlenir. Kimsesiz çocuklar ise; doğrudan doğruya toplumun malıdır. Çocuğun iyi veya kötü yetişmesinden toplum sorumludur. Çocuğun korunma altına alınmasının amacı onun aile içinde anne-baba tarafından gözetilmesidir. Ancak anne babanın ölümü, anne babanın sorumluluklarını ihmal etmesi, hatta

anne babanın kötü niyetli olması çocuğun hayatını ve ahlâkını tehlikeye düşürmesi gibidurumlarda çocuk korunmaya muhtaçtır. Bu durumda toplumun görevi bu çocuklara, Bakım ve Yetiştirme Yurtları adı verilen kurumlarda uzun vadeli bakım ve eğitim vermektir(16).

Çocuğun ilk yaşantıları, karşılaştığı sorunlar, çevresindeki insanlarla ilişkilerinin niteliği onun bütün hayatının süresince davranışlarını etkilemektedir. Hayatın başlangıcında karşılaşılan ilk yaşantıların uzun süre etkilerinin önemini kavrayan ülkeler uzun süreden beri aile hayatını, okul ve toplumu, çocuk gereksinimlerini karşılayacak bir düzene koyma çabası içindedirler. Artık çocuğu daha derin ve içten tanımaya karşı kuvvetli bir ilgi uyanmıştır. Bunun sonucu olarak yapılan araştırma sonuçları, çocuğun çevresindeki diğer insanlarla olan ilişkilerinin önemine dikkati çekmektedir. Beden ve ruhsal yönden sağlıklı gelişebilmek için düzenli ve planlı bir toplum yaşantısına gereksinim vardır. Bu görüşe göre, Yetiştirme Yurtları'nın gerçek amaçlarını bu yönde oluşturma zorunluluğu ortaya çıkmaktadır(16).

Türkiye'de bulunan Yetiştirme Yurtlarındaki korunmaya muhtaç çocukların bakımları, eğitimleri, değişen hayat koşullarına paralel olarak toplumda önemli bir sorun haline gelmiştir, Ertuğ(1981), yaptığı araştırmasında, korunmaya muhtaç, çocuk bakım yurtlarında bakılan çocuklarla, ailelerinin yanında kalan çocuklar arasında dil gelişimi yönünden farklılık olduğunu, ailelerin yanında yaşayan okul öncesi eğitiminden faydalanan 5-6 yaş çocuklarının dil gelişimi yönünden Çocuk Bakım Yurtları'nda yaşayan ve okul öncesi eğitiminden faydalanan 5-6 yaş çocuklarından daha ileri olduklarını saptamıştır(17).

Yurtlarda bulunan bu çocukların, hayatlarının çocukluk ve gençlik gibi önemli devreleri buralarda geçmektedir. Eğitimciler ve psikologlarca özellikle hayatın ilk altı yılının çocuğun gelişimi ve ruh sağlığı bakımından çok önemli olduğu vurgulanmaktadır. Özellikle ilk yıllarda, kendilerine gerekli bakım ve eğitim verilmeyen bu çocuklar büyük eksikliklerle Bakım Yurtları'na ve oradan da Yetiştirme Yurtları'na gelmektedirler. Başlangıçta iyi bir temel atılmayan bu çocuklardan daha sonraki hayatlarında olumlu davranış özelliklerini taşımalarının ve büyük başarılarının olmasının beklenmesi hatalı olacaktır(16). Berber (1986) tarafından 16-20 yaş arasındaki korunmaya muhtaç gençlerde benlik gelişimi ve personel tutumunu saptamak amacıyla yapılan araştırmada, çeşitli yurtlarda personel tutumu ve yurtların fiziksel özelliklerinin değişimiyle birlikte gençlerin benlik gelişiminde farklılık gözlenmiştir(18).

Türkiye'de 0-18 yaş arası çocuklar, korunmaya muhtaç çocuklar kapsamına alınmıştır. Ve bu çocukların gelişimleri, eğitimleri ve bakımlarının sürdürülmesi için çeşitli kurumlar kurulmuştur. Çocuklar burada hayatlarının önemli bir kısmını geçirmektedirler. 0-6 yaş arası çocuklar "Bakım Yurtları"na 7-18 yaş arası çocuklar da "Yetiştirme Yurtları"na alınmaktadır(16).

Eğitim Terimleri Sözlüğü'nde Yetiştirme Yurtları aşağıdaki şekilde tanımlanmaktadır.

Anne-babası olmayan ya da anne babasınca terkedilen ve haklarında korunma kararı alınan (olağan, olağandışı, toplumdan kaçan ve özürlü) 7-18 yaşlarındaki çocukların, aile ocağına benzer bir ortam içinde barındırılıp yetiştirildikleri eğitim kurumudur(19).

Ansiklopedik Eğitim Sözlüğü'nde ise;

Yetiştirme Yurtları, annesiz-babasız, anne babası olmayan ve Türk Medeni Kanunu'nun hükümlerine göre haklarında koruma kararı alınan normal, anormal, antisosyal ve arızalı çocukların devlet vasiliği altında aile ocağı havası içinde bakılıp yetiştirildikleri, koruyup barındırıldıkları kurum şeklinde tanımlanmaktadır(20).

Yurtlarda kalan çocuklar; genellikle sistemli bir şekilde incelenmeye tabii tutulmamaktadır. Hatta en lüzumlu tıbbi muayeneleri bile gecikebilmektedir. Psikolojik olarak çocuğun yer değiştirme sebebiyle karşılaşılabilecek güçlükler gereğince dikkate alınmamakta; çocuğun kuruma, çevresine, arkadaşlarına tanıştırılma ve alıştırılma konuları üzerinde durulmamaktadır(16).

Böylece yurda yerleştirilen çocukların sağlık, sosyal, psikolojik ve ahlâki durumları incelenip özellik arzedenler için ayrı bir işlem yapılmadığından bir kurumda her tip çocuğa rastlamak mümkündür(16).

Sıklıkla çocuklar yurtlara aşağıdaki nedenlerden dolayı alınmaktadırlar.

1. Anne ve babasız olanlar,
2. Anne ve babası belli olmayanlar,
3. Anne babası tarafından terk edilenler,
4. Anne babası tarafından ihmal edilip çeşitli tehlikelere maruz bırakılan çocuklar,
5. Ebeveynden biri olduğu halde bakamayacak durumda olanlar(21),

Anne veya babası olan çocukların gösterdikleri sebepler oldukça çeşitlilik arz etmektedir;

1. Anne ve babasının boşanmaları ve başka insanlarla

evlenmeleri,

2. Anne ve babanın ruh sağlığının bozuk olması,

3. Anne ve babanın sağır-dilsiz olmaları dolayısıyla çocuklarıyla ilgilenememeleri,

4. Annenin babayı terkedip kaçması ve babanın çocuğa bakamaması,

5. Babanın anneyi terkedip kaçması, ve annenin çocuğa bakamaması,

6. Babanın askerde, annenin çalışır olması ve bakacak kimsenin bulunmayışı,

7. Annenin hastanede tedavi altında olması ve babanın bakamaması,

8. Anne ve babanın çalışmakta olmaları,

9. Anne ve babanın cezaevinde olmaları,

10. Anne ve babadan birinin ölmüş, diğerinin cezaevinde olması,

11. Evlilik dışı doğmuş olması,

12. Anne ve babanın yurt dışında olmaları,

13. Trafik, deprem, sel, yangın vb. felaketlere uğramış ailelerin çocukları olanlar,

14. Aile fertlerinin sürekli bulaşıcı bir beden ve ruh hastalığına yakalanması,

15. Ailenin fakir olması,

16. Anne babanın kötü yolda olması nedeni ile çocuğun ahlâk gelişiminin tehlikede olması,

17. Kötü üveyanne veya üveybaba yanında olması,

18. Ailenin çeşitli nedenlere bağlı olarak göç etmesi ve çocuğun yalnız bırakılması,

19. Eğitim hataları ve ilgisizlik sonucu çocukların kötü durumda olması(22).

Yukarıda belirtilen nedenlerden dolayı kurum bakımına alınan çocuk ve gençlerin sağlıklı kişilik gelişimi ve

kurum bakımı arasındaki ilişkiyi ele alan tüm bilimsel çalışmalar, kurum bakımının çocuklarda bazı davranış sorunlarına neden olduğunu vurgulamaktadır(23).

Samsun Çocuk Yuvası Örneğinde Korunmaya Muhtaç Çocukların Davranış Sorunları ve Sosyal Hizmetin Müdahale yaklaşımları (Şahin 1990) konulu araştırmada, korunmaya muhtaç yuva çocuklarında görülen davranış sorunları çocuğun bireysel özellikleri, kurum bakımı öncesi yaşantıları ve kurum bakımı deneyimlerini içeren çeşitli değişkenler açısından ele alınmıştır. Araştırma sonucuna göre, Korunmaya muhtaç çocuklara yönelik hizmet politikaları gözden geçirilerek yeniden düzenlenmelidir. Hizmetlerde bilgi yöntem ve becerilerin kullanılmasına olanak sağlayacak düzenlemelere gidilmelidir. Kurumların hizmet amacı ile mesleki amaçların tutarlı olmasına özen gösterilmelidir(23).

Özellikle bireyselleştirme ilkesinden uzak toplu bakım programlarının uygulandığı bu kurumlarda, meslek elemanları arasında koordinasyonu sağlamak güçleşmektedir. Yuvada görev yapan hizmetli personelin çocuk gelişimi ve ruh sağlığı konusunda yeterli bilgiye sahip olmaması özellikle davranış sorunu olan çocukları olumsuz yönde etkilemektedir(23).

Aile Yapısı ve Benlik Gelişimi

Bugün Türkiye'de, genel çizgileriyle yapısal yönden kırsal, gecekondü ve kentsel aile olmak üzere üç tür aile vardır. Bu aile türlerinden gecekonduda yaşayanlar genelde düşük sosyo-ekonomik düzey olarak gruplanmaktadır(24).

Sosyo-ekonomik düzeyi düşük ailelerin özelliklerine bakıldığında; sıklıkla çekirdek-aile türü egemendir.

Bazı aileler köylerden anne babalarını da getirmektedirler. Ailelerde ortalama çocuk sayısı, kırsal aileye oranla da çoktur. Genel olarak köylerden göç ederek gelmek gecekondu aileyi toplumsal yalnızlığa itmiştir. Akrabaları ya da köylüleriyle birlikte geip, bir çevreye yerleşen ailelerde bu toplumsal yalnızlık daha az etkili olmaktadır. Toplumsal yalnızlığın nedeni ile toplumsal dayanışma ve toplumsal baskı gecekondu bölgelerinde köylere oranla daha azdır. Çocuklar aile ve yakın çevresi dışında daha başıboş davranmaya yönelmekte çocuk suçlarına ve kötü alışkanlıklara daha elverişli ortam bulmaktadır. Aile, tümüyle, göç ettiği kente uyum zorlukları içindedir. Özellikle iş bulunamadığı ya da gelirin geçime elvermediği zamanlarda bu uyum daha da zorlaşmaktadır(24).

Gecekondu ailelerde çocukların ekonomik güç olarak aileye katkıda bulunmaları zorunluluğu ortadan kalkmış değildir. Bu nedenle çocukların okula gönderilmeleri ikinci planda kalmaktadır(24).

Kadının aile içindeki yeri, kırsal aileye göre pek değişmemiştir. Ancak kırsal bölgelerde olduğu gibi kadının tarımda çalışması yerine bazı kadınların işçilik, temizlik ve benzeri işlerde çalışarak aileye ekonomik yönden katkıda buldukları görülmektedir(24).

Eğitim yönünden, kırsal aileye oranla gecekondu ailenin olanakları daha da geniştir. Fakat kentsel aileye oranla da bazı sınırlılıklarını korumaktadır. Gecekondu aileler, ekonomik güçleri ve eğitime ilgileri oranında çocuklarını eğitim olanaklarından yararlandırmaktadır. Gecekondu ailelerde erkeğin ve kadının okur-yazarlık oranı, kırsal ailelerdeki orana benzerliğini korumaktadır. Ancak erkeklerde bu oran okur-yazarlık yönünden yükselmeye

başlamıştır. Bunun başlıca nedenleri, kentte okur-yazarlığa daha çok gereksinme duyulması ve birçok işlerde okur-yazarlığın ya da ilköğretim bitirmenin önkoşul olmasıdır(24).

Zorunlu öğrenim çağındaki çocukların okula devamlarındaki oran, kırsal bölgelere bakarak daha düşüktür. Kızların okutulmasına ilişkin inanç pek değişmediğinden, kızların okula gönderilmesi, henüz kentsel ailelerdeki orana ulaşmış değildir. En büyük sorun, büyük kentlerde hızla artan gecekonduluğa koşut olarak okul yapımının istenen hıza ulaştırılmamasıdır. Diğer yandan, anne-babaların kentsel yaşam için gereksinme duydukları uyumu ve işi sağlayacak halk eğitimi çalışmalarının yok denecek düzeyde kalması da önemli bir eğitim sorunudur(24).

ARAŞTIRMA YAYINLARI

Ülkemizde ve dünyada, kendini kabul, kendine saygı ve benlik olgusunun çeşitli faktörlerden etkilenişini saptamaya yönelik birçok araştırma yapılmıştır. yapılan araştırmalardan bazıları aşağıda verilmektedir.

M. Rosenberg (1965) tarafından fikirlerine ilgi gösterilen, ailesi ile ilgili işlere aktif olarak katılmaları teşvik edilen ergenlerde kendine güven ve değer verme duygusunun fazla olduğu saptanmıştır(61).

Coopersmith (1967)'e göre yüksek kendine saygı için ailenin kabulü şarttır. Demokratik, saygılı ve kabullenebilen ailelerin çocuklarında kendine saygı yüksek çıkmaktadır. yani aile sıcaksa, arkadaşça ise, çocuğun yaptıklarına ilgi gösteriyorsa, demokratikse, çocuğun fikirlerine saygılıysa, çocuğun otonomisine (kendi kendine karar vermesi, iş yapması) saygılıysa, çocuğun kendine saygısı yükselmektedir(62).

Kuzgun (1972); normal insanın psikolojik gelişiminin amacı sayılan kendini gerçekleştirme düzeyi üzerine ana-baba tutumlarını incelemeye yönelik araştırma bulguları, içten sevgi ve geliştirici kontrol ile nitelenen demokratik ana-baba tutumunun kendini gerçekleştirmeyi olumlu, sıkı disiplin ve şartlı sevgi ile nitelenen otoriter ana-baba tutumunun ise olumsuz yönde etkileyeceği, ilgisiz ana-baba tutumunun ise bu ikisi arasında yer alacağı yolundaki beklentileri desteklemektedir. İçten geldiği gibi davranabilme, kendini kabul edebilme ve dünyaya uzlaştırıcı bir gözle bakabilme ve başkalarına yakınlık duyabilme güçlerinin ise; davranışlara uygulanan kontrol ile ilgili olmakla birlikte bu kontrolün yalnız ana baba tarafından değil, aile ortamı dışında kalan daha geniş toplumsal

ortam tarafından uygulanan kontrolede ilgili olduğu görülmüştür(26).

Mark King (1975)'a göre; Kendi kişisel potansiyelimizi anlamaya doğru, "ben kimim" ve "sen kimsin" ve "biz kimiz" tanımlamalarının sonucunda "biz kimizde" yoğunlaşan bir durumdur. Kendi'nin sağlıklı bir kavramı, kendini olduğu gibi kabul etmedir. deneyler göstermiştir ki çevremiz bize kendimizle ilgili hoş olmayan bir haber verirse, kendimizi korumak için onu ya algılamayız ya da değişik olarak algılarız, bu algı azalması bir savunma mekanizmasıdır. Sağlıklı insanlar geri besleme ile kendi haklarındaki tüm durumları kabullenmektedirler. Onlar kendilerine başkaları onları nasıl görüyorsa öyle görünmektedirler. Ruhsal olarak sağlıklı insanlar da yüksek kendini kabul düzeyi vardır. Ama bu onların kendilerini mükemmel sanmaları demek değildir. Kendinin bütün bölümlerinden haberdar olmave kabul etmedir(27).

Güler (1978); Ergenlerde Kişilik-Benlik-Kimlik gelişimini tesbite yönelik uygulanan envanter sonucuna göre; uyumsuz olan öğrencilerin oranı şöyledir: 22 yaşında 1 kız, 1 erkek öğrencinin uyumu zayıftır. 20 yaşında 1 erkek ve 1 kız öğrencinin uyumu pek zayıftır. Bu yaşta 4 kızın uyumu zayıf olarak belirlenmiştir. 19 yaşında 2 kız öğrencinin uyumu pek zayıf, 3 kız ve 4 erkek öğrencinin uyumu zayıf olarak belirlenmiştir. 18 yaşında 4 erkek öğrencinin uşumu pek zayıf, 8 erkek ve 3 kız öğrencinin uyumu zayıf olarak belirlenmiştir. 17 yaşında 10 erkek ve 5 kız öğrencinin uyumu zayıf, 7 kız, 18 erkek öğrencinin uyumu pek zayıf olarak belirlenmiştir(28).

Pakel Onur (1981); Çocukların kendine saygısında etkili olan anne-baba tutum ve davranışları ve diğer

değişkenler araştırılmıştır ve sonuç olarak; 1- Demokratik anne-baba çocukları, hükmeden anne-baba çocuklarından daha yüksek kendine saygılıdır. 2- Reddeden annelerin çocukları, kabul eden anne çocuklarından daha düşük kendine saygılıdır. 3- Çocuğun özerkliğine saygılı annelerin çocukları, olmayanlara göre daha yüksek kendine saygılıdır. 4- Erkeklerin kendine saygısı, kızlardan daha yüksektir. 5- Doğum sırası ve kendine saygı grubunda ilk çocuk veya tek çocukta kendine saygı daha yüksektir. 6- çalışan ve çalışmayan annelerin çocuklarının kendine saygısında fark yoktur. 7- Orta sosyo-ekonomik sınıfla, çalışan sınıf arasında fark yoktur, şeklinde sonuçlar bulunmuştur(25).

Kaya (1982); 50. Yıl Yetiştirme Yurdu 16-18 yaş arası erkek çocuklarının uyum sorunlarını saptamak amacıyla yapılan araştırma sonuçlarından elde edilen bulgulara göre; 50. Yıl Yetiştirme Yurdu'nda yaşayan gençlerin çalma ve fobik reaksiyonları, alt sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerin yanında kalan Gülveren Lisesi gençlerine oranla anlamlı bir farklılık göstermiştir. Tik, yalan, kaçma gibi davranış bozukluklarında iki grup arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır(29).

Can (1986); Araştırmada, lise öğrencilerinin benlik tasarımlarını etkileyeceği varsayılan çeşitli değişkenlerden hangilerinin etkili olduğunu belirlemek amacıyla yirmi üç denence test edilmiştir. Bulgular ışığında, öğrencilerin zihinsel olan ve olmayan bazı nitelikleri ile ailelerine ilişkin değişkenlerin, benlik tasarımı düzeyleri üzerinde özlük niteliklerine göre daha önemli bir rolü olduğu yargısına varılmış ve bu yargıya dayalı olarak aile ve eğitim ortamlarında alınabilecek çeşitli önlemler önerilmiştir(30).

Güneysu (1986); Üniversite birinci sınıfa devam eden 772 kız ve erkek öğrenci üzerinde yürüttüğü araştırmalarında çeşitli değişkenlere göre gençlerin kendini kabul düzeyindeki farklılıkları incelenmeye ve yine bu değişkenlerle birlikte anne baba tutumlarının gençlerin kendini-kabul düzeyine etkisini saptamıştır. Bulgulara göre Anne tutumunun hem kızların hem de erkeklerin KKD'ni aynı şekilde etkilediği, annenin demokratik olma eğilimi arttıkça gençlerin KKD'nin yükseldiği, azaldıkça da KKD'nin düştüğü saptanmıştır. Babaların kızlarına karşı tutumunun da kızların KKD'ni aynı şekilde etkilediği fakat babaların erkek çocuklarına karşı kontrollerinin arttığı ve erkeklerde KKD'nin daha düşük olduğu bulunmuştur. Ailede çocuk sayısı çoğaldıkça hem anne hem de baba tutumlarının demokratik olmaktan uzaklaştığı ve gençlerin KKD'nin düştüğü görülmüştür. İlk ve son çocuk olan gençlerde KKD daha yüksektir.. Çekirdek ailede yetişen gençlerin KKD'si geniş ailede yetişen gençlere göre daha düşük olmakta. Anne ve babanın öğrenim düzeyinin yükselmesiyle KKD'nde yükseldiği görülmüştür. Küçük yerleşim yerlerinden büyük merkezlere doğru gidildiğinde anne baba tutumlarının daha özerkleştiği ve KKD'nin yükseldiği görülmüştür(7).

Temuge (1987); Kendini Kabul Envanteri'nin lise öğrencilerine uyarlanması için yapılan çalışmada, elde edilen sonuçlara göre; her sınıf düzeyi için ayrı ayrı yüzdeler norm geliştirilmiştir. Geliştirilen yüzdeler normlarla daha sonraki uygulamalarda yorumlamaya gidilebilmesi sağlanmıştır. Envanterin lise düzeyinde kendini kabulü ölçmede güvenilir olduğu belirlenmiştir(9).

Yurdağül (1987); bazı sosyo-ekonomik değişkenlerin lise öğrencilerinin benlik tasarımlarına etkisini saptayan

araştırma bulgularına göre; kız ve erkek lise öğrencilerinin benlik tasarımı düzeyleri, ailenin gelir düzeyinden, ailenin yapısından ve anne babanın öğrenim düzeyinden değişik ölçülerde etkilenmektedir(31).

Kaneko ve Hamazaki (1987); Prososyal davranış belirtilerinin başlama yaşının belirlenmesi için 129 yetim çocuğun prososyal davranış ataklarının kayıtlarını incelemişlerdir. 562 ataktan 72'si hemşirelere karşı 470'i arkadaşlarına karşı, 9'u hayvanlara karşı, 11'i oyuncak bebeklere karşı olmuştur. 2 ve 3 yaş arası küçük yetimler yardım etme, verme, besleme, rahat ettirme gibi değişik prososyal davranışlar göstermişlerdir.

Yetiştirme Yurdu'na 1 yaşından önce giren 68 adet çocuğa göre ilk prososyal davranış ağlayan bir bebeği rahat ettirme olmuştur. Çocukların yarısı 18 ay içinde, hemen hemen tamamı 30 ay içinde bir prososyal davranışta bulunmuşlardır. Diğer çocuklara karşı prososyal davranışta bulunma durumu ise, 2 yaştan büyüklerde daha sık görülmüştür. 2,5-3 yaşlarında ise bunu abi, abla havasıyla yapmışlardır(32).

Punar (1988); Araştırmada 16-18 yaş grubu işe yönelik ve eğitime yönelik Yetiştirme Yurdu çocuklarının uyum ve kaygı düzeyleri ikili karşılaştırmalar biçiminde incelenmiştir.. Bu nedenle, alt sosyo-ekonomik düzeyde 30 aileli çocuk ile; 60 Yetiştirme Yurdu çocuğu örneklem olarak seçilmiştir. Durumluk ve sürekli kaygı puanlarından elde edilen bulgulara bakıldığında da; işe yönelik Yetiştirme Yurdu örneğinin durumluk ve sürekli kaygı puanları eğitime yönelik Yetiştirme Yurdu çocuklarına ve kontrol grubu amacıyla seçilen aileli çocuklara oranla daha yüksektir. Yenimahalle Yetiştirme Yurdu ile Etimesgut Yetiştirme

Yurdu kendi aralarında karşılaştırıldığında sadece üç davranış alanında fark bulunmuştur. Buna göre Etimesgut Yetiştirme Yurdu, içine kapanma, isyankar davranışlar ve rahatsız edici ses çıkarma alanlarında daha sorunlu görünmektedir. Uyum yönünden en fazla farklılık aileli çocukların oluşturduğu Mehmetçik Lisesi ile işe yönelik Etimesgut Yetiştirme Yurdu gençleri arasında bulunmuştur. Bu da Etimesgut'taki gençlerin, olumsuz geçmiş yaşantılarına, yurt koşullarının doyurucu olmamasına bağlanmıştır(33).

Önen (1989); Bu araştırmada kendini kabulün ruh sağlığının bir göstergesi olduğundan yola çıkılarak kendini kabul derecesi ile başkaları tarafından uyumlu ve popüler olarak algılanma derecesi arasındaki ilişki araştırılmıştır. Bulgular değerlendirildiği zaman, kendini kabul ile uyum ve popülerlik arasında bir ilişkinin varlığı dikkati çekmektedir. Kendini kabul yönünden kız ve erkek öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık vardır ve kızların kendini kabulü erkek öğrencilerden yüksek bulunmuştur. Uyum ve popülerlik yönünden cinsiyete göre bir farklılık olmaması elde edilen diğer bulgulardır(10).

Washington (1989); Korunmaya muhtaç 10-12 yaş grubu çocukların denetim odağı algısı ve kendine saygı duygusunu inceleyerek, psiko-sosyal gelişimleri konusundaki bilgi boşluğunu doldurmayı amaçlayan bu araştırmanın bulgularına göre; Korunmaya muhtaç çocukların, aileli çocuklarla karşılaştırıldığında daha dıştan denetimli oldukları bulunmuştur. Korunmaya muhtaç çocukların aileli çocuklarla karşılaştırıldığında kendine saygı duygusu düzeyinin daha düşük olduğu bulunmuştur. her iki grup çocuk içinde içsel denetim odağı ve kendine saygı duygusu arasında olumlu ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur(34).

Shirley (1990); Arkadaşsız çocuklar, onların sosyal muhakemelerinin, kendilerini kavramalarının ve okula intibaklarının boyutlarını araştıran çalışma, sosyal olarak izole edilmişliği kabul edilmiş çocukları dört ana konu altında muayene etmiştir: 1- Arkadaşlık kavramının gelişmesi, 2- Sosyal sorun-çözme yeteneği, 3- yalnızlığın kavranması, 4- Okula uyum sağlama. 200 adet yeni başlayan ve 25 sosyal yönden yalıtılmış, 25 sosyal yönden kabul edilmiş 4.ve 5. sınıf öğrencileriyle yapılmıştır. Konu bir öğrencinin bir diğeri için ve bir öğretmenin bir öğrenci için değerlendirme yapmasına dayanmaktadır. Çalışma her birey için iki boyutlu sonuç çıkarmaktadır. 1- Arkadaşlık kavramının gelişmesi ve 2- sosyal sorun çözme yeteneği. her konu yalnızlığın ölçümü ve sosyal doyumsuzlukla değerlendirilerek tamamlanmıştır. Ayrıca sınıf öğretmenleri çocuğun okula intibakını değerlendirmiştir. Verilerin analizi sosyal yönden yalıtılmış çocuğun sosyala yönden daha fazla kabul edilmiş arkadaşları ile karşılaştırılmasıdır. 1-Arkadaşlık kavramının gelişmesinde düşük gelişme durumu, 2- Sosyal problem çözme durumunda azalmış ilerleme, 3- Yalnızlık ve doyumsuzlukta artma, 4- Zayıf okul uyumu. Bu çalışmanın sonuçları çocuklar da sosyal yönden izolenin, etkileri arttırdığını desteklemekte ve bu çocukların orta çocukluk döneminde bu etkilerden dolayı incinebilir olduklarını belirlemektedir. Eğitimsel ve kliniksel uygulama çalışmaya dahil edilmiştir(35).

Temel (1991); Yetiştirme Yurdu'nda kalan 14-18 yaş grubu gençlerin cinsiyet, yaş öğrenim durumu değişkenleri ile cinsiyet rolü kimlikleri arasındaki ilişkinin anlamlı olmadığı, kuruma geliş yaşları ile cinsiyet rolü kimlikleri arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu saptanmıştır. Ailesi yanında kalan gençlerin cinsiyet, yaş, annenin

ve babanın öğrenim düzeyi, kardeş sayısı ve kardeş sırası değişkenleri ile cinsiyet rolü kimlikleri arasındaki ilişkinin anlamlı olmadığı saptanmıştır(36).

Kandemir (199); Gençlerin kendini kabul düzeylerini ve bu düzeyin sosyo-ekonomik düzey, cinsiyet, kardeş sayısı, doğum sırası, aile yapısı, annenin öğrenim düzeyi ve babanın öğrenim düzeyinden etkilenip etkilenmediğini incelemektedir. Yapılan analizler sonucunda sosyo-ekonomik düzey ile gencin kendini kabul düzeyi arasındaki fark önemli çıkmıştır. Sosyo-ekonomik düzey yükseldikçe, kendini kabul düzeyi de artmaktadır. Gençlerin kendini kabulleri açısından cinsiyetler arasında bir fark görülmezken, kardeş sayısı, doğum sırası, aile yapısı ile annenin ve babanın öğrenim düzeyinin gencin kendini kabulü üzerinde istatistiksel olarak önemli bir etki yaratmadığı saptanmıştır(8).

Stevens (199); çalışma işsizliğini, bunun kişinin özduyumuna, kontrol noktasına, vasıflarına etkilerini, işsiz işçilerin iş bulmuşların ve eşlerinin durumlarını incelemiştir. Bu çalışma önceki literatür bilgilerine göre işsizliğin doğurduğu sonuçlara göre yapılmıştır. İşçiler; uzun süredir işsiz kalanlarla, yeni işsiz kalanlardan daha değişik davranış göstermişlerdir. Ayrıca, işsizliğe işçilerin ve karıllarının uyumu araştırılmış, işsiz kalmakla kendine saygının etkilenmediği bulunmuştur. İşçiler, işsizde kalsalar profesyonel kimliklerini deneyimleri doğrultusunda korumaya devam etmişlerdir(37).

Ford (1991); tarafından yapılan çalışma zenci öğrencilerin başarı ve başarısızlık durumları hususunda bir çalışmadır. Araştırılan psikolojik sosyal ve kültürel faktörlerin etkisi ile zenci öğrencilerden yetenekli

ve yeteneksiz bir grup ele alınmıştır. Sonuçlara göre, yetenekli öğrencileride içeren büyük bir grup öğrenci başarısızdır. Zencilerin Amerikan başarı ideolojisini tereddütsüzce kabullenmelerine göre oluşan bir paradox anlamlıdır. Başarı birçok noktanın kavramıdır. Kendini kavramanın, öğretmen desteğinin öğrenci tarafından algılanmasının, önemi vardır. Ve bunlar değişkenleri oluşturmaktadırlar(38).

Junkin (1991); Davranış ve öğrenme sorunlu adolesanlarda kendini algılamanın kontrolünü yaptığı araştırma; Davranış özürlü adolesanların özel sınıflarda, davranış özürlü adolesanların kaynak sınıflarda, öğrenme özürlü adolesanların ve normal adolesanların kendilerini algılamalarını kontrol amacıyla düzenlenmiştir. Bu çalışmada adolesanın kendini algılama durumunun karmaşıklığı zorla ele geçirilmeye çalışılmış. Çalışmada "kendi değeri" ile yeteneğin ve (çevresel) desteğin algılanması arasındaki ilişki araştırılmıştır. Sonuçlara göre var olan yetenek önemlidir(39).

Zumpf (1991); tarafından ele alınan aileli ve ailesiz çocukların okulla ilgili ve güdülenmeli algılamalarının pekiştirilmesi konulu araştırma, çocuğun durumuna etki eden çeşitli ailesel etkilerin tiplerini, duygularını, okulla ilgili davranışlarını araştırmıştır. Bu çalışma çocuk, anne-baba ilişkisinde odaklanmıştır. Sonuçlara göre, erkekler kızlardan daha fazla olumsuz etkilenmektedirler. Yetenk hakkında fazla şüphesi olan bir erkek çocuk daha düşük kendini belirleme düzeyi göstermektedir. Sonuçlar sosyalleşmede cinsiyetin rolü ile ilgili yayınlarda tartışılmıştır. Anne-baba ile kızlar arasındaki ilişkide duygusal bir durum, yüksek beklenti, öğrenmeye olumlu katkı, erkek çocuklarda ise tersi saptanmıştır(40).

ARAŞTIRMANIN AMACI

Kalıtım ve çevre etkileşiminin ürünü olan kişiliğin, eksiklik ve farklılıklarla beraber kişi tarafından kabul görmesi; kendisi ve çevresiyle en az çatışmayı yaşamasına olanak sağlayacak, bireyi geliştirmekte olan ülkemizin gereksinmesi olan üretken, sorunsuz bir birey yapacaktır. Ülkemizin ve insanlığın gereksinmesi olan bu özellikteki bireylerin yetişmesinde kişilik oluşumunda önemli etkisi olan eğitim ve çevresel etmenlerin etkisi büyüktür. Öncelikle, özelliklerini bireyin kendisinin kabul ettiği kişiliğin oluşumunda, eğitimciler, anne-babalar ve kişiliğini aramakta olan bireyin etkileşimde bulunduğu diğer kişilere büyük görevler düşmektedir.

Bu nedenle bu araştırmada, Yetiştirme Yurtları ve düşük sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerin yanında kalan 17 yaş grubu gençlerin kendini kabul düzeyinin saptanması ve aradaki farklılığın belirlenmesi amaçlanmıştır.

Araştırmanın belirlenen amacı doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmaktadır:

1. Yetiştirme Yurtları ve düşük sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerin yanında kalan 17 yaş grubu gençlerin kendilerini kabul etmeleri ne düzeydedir?

2. Yetiştirme Yurtları ve düşük sosyo-ekonomik düzey aile ortamının 17 yaş grubu gençlerin kendini kabul düzeyine etkileri nelerdir?

3. Kendini kabulü olumsuz yönde etkileyen etmenlerin ortadan kalkması için neler yapılmalıdır?

4. Yetiştirme Yurtları ve düşük sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerin daha iyi olanaklara kavuşması için

alınması gerekli önlemler nelerdir?

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ VE ARAÇLAR

Araştırmada 17 yaş grubu gençlerin kendini kabul düzeyinin incelenmesi ve bu düzeyin, düşük sosyo-ekonomik düzeydeki aile yanında olanların, kardeş sayısı, doğum sırası, aile yapısı, kurum bakımında olanların ise kurumda kalış süresi, kuruma alınış nedeni, kardeş durumları, anne-baba durumları ve ziyaretçisinin olup olmayışından ne ölçüde etkilendiğinin araştırılması amaçlanmıştır.

Araştırmanın Evreni ve Örneklem Seçimi

Bu araştırma, 1991-92 öğretim yılında Ankara ili sınırları içindeki Yetiştirme Yurtları ve düşük sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerin yanında kalan 17 yaş grubu gençlerin üzerinde yürütülmüştür.

Ankara ili içerisindeki Yetiştirme Yurtları'nın listesi, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Merkezi'nden alınmıştır. Buna göre; Gazi Kız Yetiştirme Yurdu, Saray Yetiştirme Yurdu, 50. Yıl Erkek Yetiştirme Yurdu, Etimesgut Yetiştirme Yurtları araştırma kapsamına alınmıştır. Her yurttan tesadüfi örenklem yoluyla seçilen toplam 75 öğrenci araştırmaya dahil edilmiştir. Sosyo-ekonomik düzeyin saptanmasında, Devlet İstatistik Enstitüsü'nün Ankara İl Merkezi için yapmış olduğu sınıflandırma esas alınmıştır. Araştırma kapsamına girecek, sosyo-ekonomik düzeyi düşük semtlerdeki liselerin listesi İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden alınarak bunlar içerisinden tesadüfi yöntemle Mamak Niğbolu Lisesi ve Üreğil Kız Meslek Lisesi seçilmiş bu liselere devam eden 75 öğrenci araştırma kapsamına alınmıştır.

Bu öğrencilerden aşağıdaki özelliklere uygun olanlar örnekleme oluşturmaktadır.

Sosyo-ekonomik düzeyi düşük aile yanında kalan gençlerden,

- Onyedii yaşımda olan,
- Herhangi bir bedensel özürü bulunmayan,
- Parçalanmamış aileden gelen ve anne-babası sağ olan gençler,

Yetiştirme Yurtlarında kalan gençlerden ise;

- Onyedii yaşımda olan,
 - Herhangi bir bedensel özürü bulunmayan gençler
- örnekleme dahil edilmişlerdir.

Deneklerde aranılan bu özellikler kısaca aşağıdaki şekilde açıklanabilir:

Onyedii Yaş Sınırlaması : Araştırmaya onyedii yaş grubundaki gençlerin alınmasının nedeni, kurum gençlerinin bu yaş sonuna kadar yurtlarda bulunması, aile çevresinin ve kurum bakımının halen etkisi altında bulunmaları aile çevresi ve barındıkları kurumun dışındaki ortamın henüz kendilerini kabul düzeyini etkilemediği düşüncesidir.

Sağlık Durumu : Bedensel özürün gençlerin kendilerini kabul düzeylerine etkisi detaylı incelenmesi gerektiği ve ayrı bir araştırma konusu oluşturacağından bu araştırmaya bedensel özürü bulunmayan ve aşırı bir sağlık sorunu olmayan gençler alınmıştır.

Aile Durumu : Parçalanmış aileden olmak ya da anne-babadan her ikisinin birden hayatta olmamasının gençlerin kendilerini kabul düzeylerini önemli derecede etkileyeceği düşünülmüştür.

Araştırma kapsamına, Ankara ili sınırları içinde bulunan Yetiştirme Yurtları ve sosyo-ekonomik düzeyi düşük aile yanında kalan 17 yaş grubu gençlerin alınması

nedeniyle Yetiştirme Yurtları'nda yeterince denek sayısına ulaşmak için kız ve erkek öğrenci sayısında homogenlik sağlanamamıştır. Bu nedenle cinsiyet yönünden herhangi bir gruplamaya ve değerlendirmeye gidilmemiştir.

Sosyo-ekonomik düzeyi düşük ailelerin bilimsel araştırma sonuçlarına göre; gençlerin kendini kabulüne olumsuz etkide buldukları düşünülmektedir. Ancak gençlerin düşük sosyo-ekonomik düzeydeki aile yanında kalmakla, kurum bakımında olmaları arasındaki ayrıcalığın saptanması için, düşük sosyo-ekonomik aile gençleri ile kurum bakımındaki gençler araştırmaya dahil edilmişlerdir.

Veri Toplama Araçları

Gencin kendisi ve ailesi hakkında tanıtıcı bilgileri toplayabilmek ve kendini kabul düzeyini etkileyebilecek etmenleri saptayabilmek için, araştırmacı tarafından geliştirilen ve gencin cinsiyetini, doğum tarihini, kardeş sayısını, doğum sırasını, parçalanmış aile olup olmadığını, aile tipini belirlemeye yönelik sorulardan oluşan "Kişisel Bilgi Formu" kullanılmıştır. Bu form deneklere bizzat araştırmacı tarafından uygulanmıştır(EK: I).

Kurum bakımındaki gencin kendisi ve kişisel özellikleri hakkında tanıtıcı bilgileri toplayabilmek ve kendini kabul düzeyini etkileyebilecek etmenleri saptayabilmek için yine araştırmacı tarafından geliştirilen ve gencin cinsiyetini, kurmda kalış süresini, kuruma alınış nedeni, kardeş durumları, anne-baba durumları, ziyaretçisi olup olmadığını belirlemeye yönelik sorulardan oluşan "Kişisel Bilgi Formu" kullanılmıştır(EK: II).

Araştırmada, deneklerin kendilerini kabul düzeylerinin saptanmasında gençler tarafından doldurulan "Kendini

Kabul Envanteri Lise Formu" kullanılmıştır(EK: III).

Araştırmada kullanılan araç, daha önce Kılıççı(1981) tarafından üniversite öğrencileri için geliştirilmiş olan ve aynı adı taşıyan envanterin, Temuge (1987) tarafından lise öğrencileri için uyarlaması yapılmış, geçerliliği ve güvenilirliği kanıtlanmış şeklidir(9).

Envanterin orjinal formu 126 soru ve 10 ölçüt içinde yer alan kritik davranışları içermektedir. Bu ölçütlerin herbirinin kapsadığı envanter maddeleri şu şekilde sıralanabilir(6,7,8,9):

		<u>Envanterde</u>
ÖLÇÜT I	Kendini bazı konularda yeterli sayma ve bazı yaşam sorunlarını kendine göre çözmede başarılı olacağına inanma.	1- 9.Maddeler
ÖLÇÜT II	Kendi davranışlarının sorumluluğunu kabullenme.	10-21. maddeler
ÖLÇÜT III	Kolaylıkla suçluluk ve pişmanlık duygularına kapılmama.	22-31. maddeler
ÖLÇÜT IV	Aşırı ölçüde mahcupluk ve utanç gösterme.	32-46.Maddeler
ÖLÇÜT V	Kendi değer ve inançlarına uygun yaşama.	47-57.Maddeler
ÖLÇÜT VI	Kendi beden ve fizik yapısını kabullenme.	58-70.Maddeler
ÖLÇÜT VII	Kendi cinsiyetini kabullenme	71-77.Maddeler
ÖLÇÜT VIII	Kendini başkalarının kabul ettiğine inanma.	78-92.Maddeler
ÖLÇÜT IX	Kişiliğinde bazı olumlu ve değerli yanların bulunduğuna inanma.	93-107.Maddeler
ÖLÇÜT X	Olumlu yönleri kadar olumsuz	108-116.Maddeler

yönlerini de kişiliğin bir parçası sayma.

kendini Kabul Envanteri Lise Formu'nun cevaplandırılmasında ayrı bir cevap kâğıdı kullanılmıştır(EK: III). Envanteri cevaplayan denek, önce her madde de belirlenen niteliğe sahip olup olmadığı konusunda kendi kendine bir karara varacak, bu kararını sadece "EVET/HAYIR" sütunlarının altında bulunan "Memnunum(M) ya da Şikayetçiyim (Ş)" için ayrılan aralıklardan birini işaretleyecektir. "Evet" ya da "Hayır" diyemediği ya da "Evet" veya "Hayır" dediği halde, memnun mu, yoksalıkâyetçi mi olduğuna karar veremediği durumlarda "Kararsızım (K)" için ayrılan aralığı işaretleyecektir.

Bunların sonucunda her bir envanter maddesine cevap verebilmek için iki aşamada karar verecek, ama cevap sadece bir cevap aralığını işaretlemek şeklinde olacaktır(8,9).

Kendini-Kabul Envanteri Lise Formu'nun Puanlanması ve Puanların Yorumlanması

Envanter puanlanırken kararsız olan sorular toplam soru sayısından çıkartılarak kaç soruda kesin fikir belirtildiği saptanmıştır. Daha sonra sağlıklı kendini kabul cevap anahtarı kullanılarak değerlendirmeye geçilmiştir. Sağlıklı cevaplar için +1, uygun olmayan cevaplarda 0 puan verilmiştir. Sağlıklı cevaplardan alınan puanların toplanmasıyla net puan elde edilmiştir.

Kendini Kabul Envanteri Lise Formu Yüzdellik
Sıralarının Kendini Kabul Düzeyi Olarak Ayırımı

<u>Yüzdellik</u>	<u>Kendini Kabul</u>	<u>Puan</u>
<u>Sıralar</u>	<u>Düzeyi</u>	<u>Aralıkları</u>
.00-.20	Düşük	(0) - (22)
.21-.40	Ortanın altı	(23)-(40)
.41-.60	Orta	(41)-(59)
.61-.80	Ortanın üstü	(60)-(75)
.81-100	Yüksek	(76)-(100)

"Kendini Kabul Envanteri Lise Formu"nun deneklere uygulanmasından elde edilen puanların hangi puan aralıklarına rastladığı saptandıktan sonra, o aralığa rastlayan düzeye göre yorumlama yapılmıştır(8,9).

Veri Toplama Yöntemi

Gencin kendisi, ailesi ve kişisel özellikleri ile ilgili veriler anket tekniği ile elde edilmiştir. Deneklerin kendini kabul düzeyleri ise "Kendini Kabul Envanteri Lise Formu" uygulanarak saptanmıştır.

Sosyo-ekonomik düzeyi düşük semtteki liselerden iki tanesi seçilmiştir. Sonra bu okullardan tesadüfi örneklem yoluyla seçilen son sınıftaki gençlere "Kişisel Bilgi Formları" dağıtılmıştır. Gençler bu formları doldurarak araştırmacıya vermişlerdir. Bu gençlerden onyediyasında olanlar, herhangi bir bedensel özürü bulunmayanlar, parçalanmamış aileden gelenlere ait veriler değerlendirmeye alınmıştır. Ayrıca, onyediyası yaş grubu gençlerin bulunduğu dört Yetiştirme Yurdu'ndaki öğrencilerden onyediyasında olanlarla, herhangi bir bedensel özürü bulunmayanlara, "Kişisel Bilgi Formları" dağıtılmış ve bunlar değerlendirilmeye alınmıştır.

Daha sonra gençlerin kendilerini kabul düzeyini ölçmek için "kendini Kabul Envanteri Lise Formu" ve cevap kağıdı dağıtılmıştır. Gençlerden önce "Kendini Kabul Envanteri Lise Formu" nun birinci sayfasındaki açıklama bölümünü okumaları istenmiştir. Okuma işleminden sonra araştırmacı tarafından cevaplama tekniği bir kez daha anlatılmıştır. "Kendini Kabul Envanteri Lise Formu" gençlere kendi sınıflarında ve birbirlerini etkilememeleri amacıyla ayrı ayrı oturtularak uygulanmıştır. Uygulama kırk-kırkbeş dakikada tamamlanmıştır.

Verilerin Değerlendirilmesi

Toplanan veriler iki aşamada değerlendirilmiştir. İlk önce toplanan anket formlarındaki bilgilerin çetelenmesi yapılmıştır. Her gencin ailesi ve kendisi hakkındaki bilgiler değerlendirilerek frekans dağılım tabloları çıkarılmıştır.

İkinci aşamada, gençlerin kendini kabul düzeylerini saptamak amacıyla "Kendini Kabul Envanteri Lise Formu" değerlendirilmiştir. Gençlerin kendilerini kabul düzeyleri gruplara ayrılmıştır.

Örnekleme alınan deneklerden elde edilen kendini kabul düzeyi grupları ile gençlerin ve kişisel özellikleri hakkındaki bilgiler bilgi kayıt formuna kaydedilmiştir.

Verilerin Analizi

Örnekleme seçilen genç ve kişisel özellikleri hakkındaki bilgileri içeren "Kişisel Bilgi Formu" değerlendirilerek analiz edilmiş ve elde edilen verilerin oluşturduğu tablolarda frekans ve yüzde dağılımları verilmiştir.

Yurtta ve aile yanında kalan gençlerin kendini kabul düzeyleri arasındaki farkın "Khi-kare testi" sonuçları,

Ailesi yanında kalan gençlerin kendilerini kabul düzeylerinde kardeş sayısının, doğum sırasının, aile yapısının etkili olup olmadığını anlamak için "Kihikare" analizi yapılmıştır. Yurttan kalan gençlerin kendilerini kabul düzeyleri ve kurumda kalış süreleri, kuruma alınış nedenleri, kardeş durumları, anne-baba durumları, ziyaretçi durumları arasındaki farkın "T testi" sonuçları alınmıştır.

Verilerin istatistiksel analizi Hacettepe Üniversitesi Bilgi İşlem Merkezi'nde değerlendirilmiştir.

BULGULAR

Bu arařtırma, Yetiřtirme Yurtları ve dūřuk sosyo-ekonomik dūzeydeki aile yanında kalan onyeddi yařındaki genęlerin kendini kabul dūzeyini saptamak, yurttta kalıyor olmanın, kurumda kalıř sūresinin, kuruma alınıř nedeninin, kardeř durumlarının, anne-baba durumlarının ve ziyaretęi durumlarının kendini kabul dūzeyine etkisi, ayrıca sosyo-ekonomik dūzeyi dūřuk aile yanında kalmanın bunların kardeř sayısının, doęum sırasının, ailenin yapısının yine kendini kabul dūzeyini belirlemek amacıyla planlanmıř ve yūrutūlmūřtūr.

toplanan bilgiler; istatistiksel yōntemlerle analiz edilmiş ve bulgular Tablo 11, Tablo 21 aralığında verilmiştir.

Örnekleme alınan genęlerin oluşturulan gruplara gōre dağılımı Tablo 1'de, kişisel özelliklerine gōre dağılımları Tablo 2'den Tablo 10'a kadar olan aralıkta verilmiştir. Yurttta kalan genęlerin kendini kabul dūzeyi envanterinden aldıkları puanlara gōre dağılımları da Tablo 12'de verilmiştir. Örnekleme alınan genęlerin grupları ile kendini kabul dūzeyleri arasındaki farkın Khi-kare testi sonuğları ise Tablo 13'de, aile yanında kalan genęlerin kişisel özellikleri ile kendini kabul dūzeyleri arasındaki farkın Khi-kare testi sonuğları Tablo 14-15-16'da; yurttta kalan genęlerin kişisel özellikleri ile kendini kabul dūzeyleri arasındaki farkın T-testi sonuğları ise Tablo 17ve Tablo 21 arasında verilmiştir.

Tablo 1'de araştırmaya alınan deneklerin Yurtta ya da Aile yanında kalmalarına göre yüzde dağılımları gösterilmektedir.

TABLO 1: Araştırmaya Alınan Deneklerin Yurtta ya da Aile Yanında Kalmalarına göre Yüzde Dağılımları

Gruplar	Sayı	Yüzde
Yurt	75	50
Aile	75	50
Toplam	150	100

Tablo 1'de görüldüğü gibi; deneklerin % 50'si yurtta (n=75), % 50'si de aile yanında (n=75) kalmaktadır.

Tablo 2'de Yurtta kalan gençlerin kurumda kalış sürelerine göre dağılımları gösterilmektedir.

TABLO 2 : Yurtta Kalan Gençlerin Kurumda Kalış Süreleri ne Göre Dağılımları

Kurumda Kalış Süresi	Sayı	%
Bebeklikten itibaren	8	10.6
Çocukluktan itibaren	29	38.6
Ergenlikten itibaren	27	36.0
Son birkaç yıl	11	14.6
TOPLAM	75	100.0

Tablo 2'de görüldüğü gibi yurtta kalan gençlerden % 10.6'sı bebeklikten itibaren (n=8), % 38.6'sı çocukluktan (n=29), %36.0'ı ergenlikten (n=27), % 14.6'sı ise son birkaç yıldır (n=11) yurtta kalmaktadır.

Tablo 3'de yurtta kalan gençlerin kuruma alınış nedenlerine göre dağılımını gösterilmektedir.

TABLO 3: Yurtta Kalan Gençlerin Kuruma Alınış Nedenlerine Göre Dağılımları

Kuruma Alınış Nedeni	Sayı	%
Anne-baba yokluğu	15	20.0
Anne ölümü	11	14.6
Baba ölümü	10	13.3
Anne-baba ayrılığı	12	16.0
yoksulluk	27	36.0
TOPLAM	75	100.0

Tablo 3'de yurttan kalan gençlerin kuruma alınış nedenlerine bakıldığında % 20.0'ı anne-baba yokluğu (n=15), %14.6'sı anne ölümü (n=11), % 13.3'ü baba ölümü (n=10), % 16.0'ı anne-baba ayrılığı (n=12), % 36.0'ı ise yoksulluk (n=27) nedeniyle yurttan kaldıkları görülmektedir.

Tablo 4'de Yurttan kalan gençlerin kardeş durumlarına göre dağılımları görülmektedir.

TABLO 4 : Yurttan Kalan Gençlerin Kardeş Durumlarına Göre Dağılımları

Kardeş Durumları	Sayı	%
Kardeşi yok	9	12.0
Kardeşi var(öz)	29	38.6
Kardeşi var(üvey)	9	12.0
Öz+Üvey kardeşi var	19	25.3
Kurumda birlikte kaldığı kardeşi var	9	12.0
TOPLAM	75	100.0

Tablo 4 yurttan kalan gençlerin kardeş durumlarına göre dağılımlarını vermektedir. Buna göre bu gençlerden : 12.0'ının kardeşi yok (n=9), % 38.6'sının öz kardeşi var (n=29), % 12.0'ının üvey kardeşi var (n=9), % 25.3'ünün öz ve üvey kardeşi var (n=19), % 12.0'ının ise kurumda birlikte kaldığı kardeşi vardır (n=9).

Tablo 5'de yurttan kalan gençlerin anne-baba durumlarına göre dağılımları gösterilmektedir.

TABLO 5 : Yurttan Kalan Gençlerin Anne-Baba Durumlarına Göre Dağılımları

Anne-Baba Durumu	Sayı	%
İkisinde sağ	40	53.3
İkisinde ölü	15	20.0
Anne sağ-Baba ölü	8	10.6
Anne ölü-Baba sağ	12	16.0
TOPLAM	75	100.0

Tablo 5'de de görüldüğü gibi yurttan kalan gençlerin % 53'3'ünün anne ve babası sağ (n=40), % 20.0'ının anne ve babası ölü (n=15), % 10.6'sının annesi sağ-babası ölü (n=8), % 16.0'ının ise annesi ölü-babası sağdır (n=12).

Tablo 6'da yurttan kalan gençlerin ziyaretçi durumlarına göre dağılımları gösterilmektedir.

TABLO 6: Yurttan Kalan Gençlerin Ziyaretçi Durumlarına Göre Dağılımları

Ziyaretçi	Sayı	%
Var	45	60
Yok	30	40
TOPLAM	75	100

Tablo 6'daki verilere göre yurttan kalan gençlerden % 60'ının ziyaretçisi varken (n=45), % 40'ının ziyaretçisi yoktur (n=30).

Tablo 7'de Araştırmaya alınan aile yanında kalan gençlerin kardeş sayılarına göre dağılımları gösterilmektedir.

TABLO 7: Araştırmaya Alınan Aile Yanında Kalan Gençlerin Kardeş Sayılarına Göre Dağılımları

Kardeş Sayısı	Sayı	%
Tek	1	1.3
2-3 Kardeş	18	24.0
4 ve üstü	56	74.7
TOPLAM	75	100.0

Tablo 7'de verildiği gibi aile yanında kalan gençlerin %1.3'ü tek çocuk durumunda iken (n=1), % 24.0'ı 2 veya 3 kardeşe sahip (n=18), % 74.7 gibi büyük bir çoğunluğu ise 4 veya daha fazla kardeşe sahiptir (n=56).

Tablo 8'de Araştırmaya alınan aile yanında kalan gençlerin kardeş sırasına göre dağılımları gösterilmektedir.

TABLO 8: Araştırmaya Alınan Aile Yanında Kalan Gençlerin Kardeş Sırasına Göre Dağılımları

Kardeş Sırası	Sayı	%
İlk çocuk	20	26.7
Ortanca	41	54.7
Son çocuk	14	18.7
TOPLAM	75	100.0

Tablo 8'de Araştırmaya alınan aile yanında kalan gençlerin % 26.7'si ailenin ilk çocuğu iken (n=20), % 54.7'si ortanca (n=41) ve % 18.7'sinin ise son çocuk (n=14) olduğu verilmiştir.

Tablo 9'da Araştırmaya alınan aile yanında kalan gençlerin aile yapılarına göre dağılımları gösterilmektedir.

TABLO 9: Araştırmaya Alınan Aile Yanında Kalan Gençlerin Aile Yapılarına Göre Dağılımları

Aile Yapısı	Sayı	%
Çekirdek Aile	64	85.3
Geniş aile	11	14.7
TOPLAM	75	100.0

Tablo 9'da da görüldüğü gibi, deneklerin aile yapıları dikkate alındığında % 85.3 gibi büyük bir çoğunluğunun çekirdek ailelerden gelmiş olduğu (n=64), % 14.7'sini de geniş ailelerden gelen deneklerin (n=11) oluşturduğu görülmektedir.

Tablo 10'da Yurttan ve aile yanında kalan gençlerin cinsiyete göre dağılımları gösterilmektedir.

**TABLO 10: Yurttta ve Aile Yanında Kalan Gençlerin
Cinsiyete Göre Dağılımları**

Cinsiyet Denekler	Kız		Erkek	
	Sayı	%	Sayı	%
Yurttta kalan Gençler	20	28.5	55	68.75
Aile Yanında kalan gençler	50	71.4	25	45.45
TOPLAM	70	100	80	100.0

Tablo 10'da yurttta ve aile yanında kalan gençlerin cinsiyete göre dağılımlarına bakıldığında, yurttta kalanlardan % 28.5'inin kız (n=20), % 68.75'inin erkek (n=55), aile yanında kalan gençlerden % 71.4'ünün kız (n=50) ve % 45.45'inin ise erkek (n=25) olduğu görülmektedir.

Tablo 11'de yurttta kalan gençlerin kendini kabul düzeyi envanterinden aldıkları puanlara göre dağılımları gösterilmektedir.

**TABLO 11: Yurttta Kalan Gençlerin Kendini Kabul
Düzeyi Envanterinden Aldıkları Puanlara
Göre Dağılımları**

K.K.D.	Sayı	%
Düşük	3	4.0
Ortanın altı	15	20.0
Orta	21	28.0
Ortanın üstü	16	21.3
Yüksek	20	26.6
TOPLAM	75	100.0

Tablo 11 incelendiğinde yurttta kalan gençlerin % 4.0'ının kendini kabul düzeyi düşük (n=3), % 20.0'ının ortanın altı (n=15), % 28.0'ının orta (n=21), % 21.3'ünün ortanın üstü (n=16), % 26.6'sının yüksek olduğu (n=20) görülmektedir.

Tablo 12 Aile yanında kalan gençlerin kendini kabul düzeyini envanterinden aldıkları puanlara göre dağılımları gösterilmektedir.

TABLO 12: Aile Yanında Kalan Gençlerin Kendini Kabul Düzeyi Envanterinden Aldıkları Puanlara Göre Dağılımları

K.K.D.	Sayı	%
Düşük	-	0
Ortanın altı	5	6.6
Orta	19	25.3
Ortanın üstü	26	34.6
Yüksek	25	33.3
TOPLAM	75	100.0

Tablo 12 incelendiğinde ise, aile yanında kalan gençlerin hiç birinde kendini kabul düzeyi düşük çıkmazken, % 6.6'sında ortanın altı (n=5), % 25.3'ünde orta (n=19), % 34.6'sında ortanın üstü (n=26) ve % 33.3'ünde yüksek (n=25) olduğu görülmektedir.

Tablo 13'de Yurtta ve aile yanında kalan gençlerin kendini kabul düzeyi arasındaki farkın Khi-kare testi sonuçları gösterilmektedir.

TABLO 13: Yurtta ve Aile Yanında Kalan Gençlerin Kendini Kabul Düzeyi Arasındaki Farkın Khi-Kare Testi Sonuçları

Grup	Kendini Kabul Düzeyi										TOPLAM	
	Düşük		Ortanın altı		Orta		Ortanın üstü		Yüksek			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Yurt	3	2.00	15	10.00	21	14.00	16	10.67	20	13.33	75	50.00
Aile	0	0.00	5	3.33	19	12.67	26	17.33	25	16.67	75	50.00
TOPLAM	3	2.00	20	13.33	40	26.67	42	28.00	45	30.00	150	100.00

S.D.=4

Khi-Kare=11.037

$P < 0.05$

Tablo 13'den de görüleceği gibi deneklerin yurtta ya da

aile yanında kalmalarıyla kendilerini kabul düzeyleri arasındaki farkın Khi-Kare testi sonuçları önemli bulunmuştur ($P < 0.05$).

Tablo 14'de Aile yanında kalan gençlerin kardeş sayıları ile kendini kabul düzeyleri arasındaki farkın Khi-Kare testi sonuçları gösterilmektedir.

TABLO 14: Aile Yanında Kalan Gençlerin Kardeş Sayıları ile Kendini Kabul Düzeyleri Arasındaki Farkın Khi-Kare Testi Sonuçları

Kardeş Sayısı	Kendini Kabul Düzeyi										TOPLAM	
	Düşük		Ortanın altı		Orta		Ortanın üstü		Yüksek			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Tek çocuk	0	0.00	1	1.33	0	0.00	0	0.00	0	0.00	1	1.33
1-3	0	0.00	0	0.00	6	8.00	6	8.00	6	8.00	18	24.00
4 ve üstü	0	0.00	4	5.33	13	17.33	20	26.67	19	25.33	56	74.67
TOPLAM	0	0.00	5	6.67	19	25.33	26	34.67	25	33.33	75	100.00

S.D.=6 Khi-Kare=15.806 $P < 0.05$

Tablo 14'e göre aile yanında kalan gençlerin kendini kabul düzeyleri ile sahip oldukları kardeş sayıları arasındaki farkın Khi-Kare testi sonuçları önemli bulunmuştur ($P < 0.05$).

Tablo 15'de aile yanında kalan gençlerin doğum sırası ile kendini kabul düzeyleri arasındaki farkın Khi-Kare testi sonuçları gösterilmektedir.

TABLO 15: Aile Yanında Kalan Gençlerin Doğum Sırası İle Kendini Kabul Düzeyleri Arasındaki Farkın Khi-Kare Testi Sonuçları

Doğum Sırası	Kendini Kabul Düzeyi										TOPLAM	
	Düşük		Ortanın altı		Orta		Ortanın üstü		Yüksek			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
İlk çocuk	0	0.00	1	1.33	8	10.67	4	5.33	7	9.33	20	26.67
Ortanca	0	0.00	3	4.00	8	10.67	16	21.33	14	18.67	41	54.67
Son çocuk	0	0.00	1	1.33	3	4.00	6	8.00	4	5.33	14	18.67
TOPLAM	0	0.00	5	6.67	19	25.33	26	34.67	25	33.33	75	100.00

S.D. = 6 Khi-Kare = 4.302 - 44 - $P > 0.05$

Tablo 15'de de görüldüğü gibi aile yanında kalan gençlerin kendini kabul düzeyleri ile doğum sırası arasındaki farkın Khi-Kare testi sonuçları önemsiz bulunmuştur ($P > 0.05$).

Tablo 16'da Aile yanında kalan gençlerin aile yapıları ile kendini kabul düzeyleri arasındaki farkın Khi-Kare testi sonuçları gösterilmektedir.

TABLO 16: Aile Yanında Kalan Gençlerin Aile Yapıları ile Kendini Kabul Düzeyleri Arasındaki Farkın Khi-Kare Testi Sonuçları

Aile Yapısı	Kendini Kabul Düzeyi										TOPLAM	
	Düşük		Ortanın altı		Orta		Ortanın üstü		Yüksek			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Geniş aile	0	0.00	0	0.00	1	1.33	6	8.00	4	5.33	11	14.67
Çekirdek aile	0	0.00	5	6.67	18	24.00	20	26.67	21	28.00	64	85.33
TOPLAM	0	0.00	5	6.67	19	25.33	26	34.67	25	33.33	75	100.00

S.D.=3 Khi-Kare=3.707 $P > 0.05$

Tablo 16'ya göre aile yanında kalan gençlerin kendini kabul düzeyleri ile aile yapıları arasında istatistiksel olarak önemli bir fark bulunamamıştır ($P > 0.05$).

Tablo 17'de Yetiştirme Yurdu'nda kalan gençlerin kurumda kalış süreleri ile kendini kabul düzeyleri arasındaki farkın T-testi sonuçları gösterilmektedir.

TABLO 17: Yetiştirme Yurdu'nda Kalan Gençlerin Kurumda Kalış Süreleri ile Kendini Kabul Düzeyleri Arasındaki Farkın T-Testi Sonuçları

Değişkenler	S.D.	T değeri	P
Bebeklikten, çocukluktan	35	42	$P > 0.05$
" ergenlikten	33	55	$P > 0.05$
" son birkaç yıldır	17	56	$P > 0.05$
Çocukluk., ergenlikten	54	26	$P > 0.05$
" son birkaç yıldır	38	25	$P > 0.05$
Ergenlik., " "	36	03	$P > 0.05$

Tablo 17 incelendiğinde, Yetiştirme Yurdu'nda kalan gençlerin, değişik kurumda kalış süreleri ile kendini kabul düzeyleri arasındaki farkın önemsiz olduğu, kurumda kalış süresinin kendini kabul düzeyine etkide bulunmadığı görülmektedir.

Tablo 18'de Yetiştirme Yurdu'nda kalan gençlerin kuruma alınış nedenleri ile kendini kabul düzeyleri arasındaki farkın T-testi sonuçları gösterilmektedir.

TABLO 18: Yetiştirme Yurdu'nda Kalan Gençlerin kuruma Alınış nedenleri ile kendini Kabul Düzeyleri Arasındaki Farkın T-Testi Sonuçları

Değişkenler	S.D.	T.değeri	P
Anne-baba yokluğu, anne ölümü	24	75	$P > 0.05$
Anne-babayokluğu, baba ölümü	23	1.79	$P > 0.05$
Anne-baba yokluğu, anne-baba ayrılığı	25	11	$P > 0.05$
Anne-baba yokluğu, yoksulluk	40	1.12	$P > 0.05$
Anne ölümü, baba ölümü	19	76	$P > 0.05$
Anne ölümü, anne-baba ayrılığı	21	58	$P > 0.05$
Anne ölümü, yoksulluk	36	15	$P > 0.05$
Baba ölümü, anne-baba ayrılığı	20	1.51	$P > 0.05$
Baba ölümü, yoksulluk	35	71	$P > 0.05$
Anne-baba ayrılığı, yoksulluk	37	89	$P > 0.05$

Tablo 18'de Yetiştirme Yurdu'nda kalan gençlerin kuruma alınış nedenleri ile kendini kabul düzeyleri arasındaki farkın önemsiz olduğu, kuruma alınış nedeninin kendini kabule etki etmediği görülmektedir.

Tablo 19'da Yetiştirme Yurdu'nda kalan gençlerin kardeş durumları ile kendini kabul düzeyi arasındaki farkın T-Testi sonuçları gösterilmektedir.

TABLO 19: Yetiştirme Yurdu'nda Kalan Gençlerin
kardeş durumları ile Kendini Kabul Düzeyi
Arasındaki Farkın T-Testi Sonuçları

Değişkenler	S.D.	T.değeri	P
Kardeşi yok, kardeşi var (öz)	36	1.77	$P > 0.05$
Kardeşi yok, kardeşi var (üvey)	16	1.88	$P > 0.05$
Kardeşi yok, öz,üvey kardeşi var	26	1.32	$P > 0.05$
Kardeşi yok, kurumda kardeşi var	16	1.10	$P > 0.05$
Kardeşi var(öz), kardeşi var(üvey)	36	35	$P > 0.05$
Kardeşi var(öz), öz,üvey kardeşi var	46	60	$P > 0.05$
Kardeşi var(öz), kurumda kardeşi var	36	69	$P > 0.05$
Kardeşi var(üvey), öz-üvey kardeşi var	26	83	$P > 0.05$
Kardeşi var(üvey), kurumda kardeşi var	16	04	$P > 0.05$
Öz,üvey kardeşi var, " " "	26	21	$P > 0.05$

Tablo 19'da görüldüğü gibi, Yetiştirme Yurdu'nda kalan gençlerin, kardeş durumları ile kendini kabul düzeyleri arasındaki farkın önemsiz olduğu bulunmuştur.

Tablo 20'de Yetiştirme Yurdu'nda kalan gençlerin ana-baba durumları ile kendini kabul düzeyi arasındaki farkın T-testi sonuçları gösterilmektedir.

TABLO 20: Yetiştirme Yurdu'nda Kalan Gençlerin
Anne-Baba Durumları ile Kendini Kabul Düzeyi
Arasındaki Farkın T-Testi Sonuçları

Değişkenler	S.D.	T.değeri	P
İkiside sağ, ikiside ölü	53	39	$p > 0.05$
" sağ, Anne sağ-baba ölü	46	96	$P > 0.05$
" sağ, Anne ölü-baba sağ	50	17	$P > 0.05$
" ölü, Anne sağ-baba ölü	21	1.29	$P > 0.05$
" ölü, Anne ölü-baba sağ	25	47	$P > 0.05$
Anne sağ-baba ölü, Anne ölü-baba sağ	18	71	$P > 0.05$

Tablo 20 Yetiştirme Yurdu'nda kalan gençlerin anne-baba durumları ile kendini kabul düzeyi arasındaki farkın önemsiz olduğunu göstermektedir.

Tablo 21'de Yetiştirme Yurdu'nda kalan gençlerin ziyaretçi durumları ile kendini kabul düzeyleri arasındaki farkın T-testi sonuçları gösterilmektedir.

TABLO 21: Yetiştirme Yurdu'nda Kalan Gençlerin Ziyaretçi Durumları ile Kendini Kabul Düzeyleri Arasındaki Farkın T-Testi Sonuçları

Değişkenler	S.D.	T.değeri	P
Ziyaretçisi var-yok	73	19	$P > 0.05$

Tablo 21'de de görüldüğü gibi Yetiştirme Yurdu'nda kalan gençlerin ziyaretçi durumları ile kendini kabul düzeyleri arasındaki fark önemsiz olarak saptanmıştır.

TARTIŞMA

Bu araştırmada 17 yaş grubu gençlerin kendini kabul düzeyleri ve gencin kendini kabulünün, Yetiştirme Yurdu ya da sosyo-ekonomik düzeyi düşük aile yanında kalmasından , Yetiştirme Yurdu'nda kalanların kurumda kalış süresi, kuruma alınış nedeni, kardeş durumu, anne-baba durumu, ziyaretçi durumu ile aile yanında kalanların, kardeş sayısı, kardeş sırası ve aile yapısından ne ölçüde etkilendiği incelenmiştir.

Araştırmaya alınan gençlerin, kendini kabul düzeylerini saptamak için "Kendini Kabul Envanteri Lise Formu" ve buna kişisel özelliklerinin etkisini tesbit etmek için ise "Kişisel Bilgi Formu" uygulanmıştır(7,8,9).

tablo 11'deki sonuçlara bakıldığında, araştırmaya alınan deneklerden yurttan kalan gençlerin, % 4'ünde kendini kabul düzeyinin düşük, % 20'sinde ortanın altı, % 28'inde orta, % 21.3'ünde ortanın üstü, % 26.6'sında yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 12'deki sonuçlara bakıldığında ise, araştırmaya alınan deneklerden düşük sosyo-ekonomik düzeydeki aile yanında kalan gençlerde, düşük kendini kabule hiç rastlanmazken, % 34.6'sında ortanın üstünde ve %33.3'ünde ise yüksek olduğunun ortaya çıktığı gözlenmektedir.

Yurttan ve aile yanında kalan gençlerin kendini kabul düzeyleri arasındaki farkın Khi-kare testi sonuçlarının verildiği Tablo 13'de ise, iki grup arasındaki farkın önemli olduğu gözlenmiştir. Buna göre yurttan kalan gençlerde kendini kabul düzeyi, ailesi yanında kalanlardan daha düşüktür.

Ertuğ (1981)'un araştırma sonucuna göre, ailelerin

yanında yaşayan, okulöncesi eğitimden yararlanan, 5-6 yaş çocuklarının, dil gelişimleri yönünden Çocuk Bakım Yurtları'nda yaşayan ve okulöncesi eğitimden faydalanan 5-6 yaş çocuklarından daha ileri oldukları saptanmıştır(17).

1982 yılında Kaya tarafından yapılan araştırma, 50. Yıl Yetiştirme Yurdu'nda yaşayan gençlerin çalma ve fobik reaksiyonlarının, aileleri yanında kalan alt sosyo-ekonomik düzeydeki Gülveren Lisesi gençlerine oranla anlamlı bir farklılık gösterdiğini vurgulamıştır(29).

Sarp (1987)'in araştırması, Korunmaya Muhtaç Yuva Çocukları ve kreş çocuklarının gelişimleri arasında yuva çocukları aleyhine fark bulmuştur(41).

Güçray (1989)'in araştırma bulguları da yuvada kalmanın çocuğun özsaygısını olumsuz yönde etkilediğini göstermektedir(14).

Washington (1989), Korunmaya Muhtaç Çocukların aileli çocuklarla karşılaştırıldığında kendine saygı duygusu düzeyinin daha düşük olduğunu bulmuştur(34).

Tüm bu araştırma ve sonuçlarına göre, kurum bakımının sağlıklı kişilik gelişimine olumsuz etkisi; kişilik gelişiminde bireyin aileye olan gereksinimini ortaya koymaktadır. kişinin yakın çevresinde ilişkide bulunduğu bireylerin özellikleri onun kişilik yapısında etkilemektedir. Kuzgun (1972) ve Güneysu (1986)'nun yaptıkları araştırma sonuçları anne-baba tutumlarının kendini kabule etkisini önemli bulurken Berber (1986) ve Şahin (1990)'in yaptıkları araştırmalar kurumdaki gençlerin kişilik gelişimine kurum personelinin ve fiziki çevrenin önemli etkide bulunduğunu ortaya koymuştur(7,18,23,26).

O halde iki grup arasındaki bu fark, kişinin yakın

çevresinde bulunan kişilerle ilişkisine bağlı olduğunu göstermektedir. Araştırma sonuçlarına göre de; kurum bakımındakilerin bu ilişkilerinin sınırlı olduğu bilinmektedir.

Ailesiz yetişmiş çocukların sorunları ve devletin onlara uyguladığı bakım bir psikologun deyişi ile "günümüzün en önemli konusu"dur. Yetim çocuklar ve ailelerin ihmal ettiği çocuklar doğumlarından itibaren korunmaya alınırlar. Çocukluk dönemi kişiliğin en önemli öğelerinin, psikolojik dengenin sağlanması ve pozitif uyumun oluştuğu bir dönemdir. Bu özellikler kendiliğinden gelişmez, ailenin sevgisi ile biçimlenen, toplumda yaşama ile ve sorumluluk aldıkça gelişen bir durumdur.

Kimsesiz çocukların barındıkları yurtlarda kalan çocuklarla ilgili çalışmalarda psikolojik ve zihinsel gelişimde sapmalar ve entellektüel gelişim gecikmeleri görülmüş, ayrıca üreticilikten yoksun, iletişim kurma sorunları da belirlenmiştir(42). İlişkileri yüzeysel ve düşüncesizcedir. "Biz" kavramı ise diğer bir problemdir. Normal aile yanında yetişenlerde biz ile o aile bireyleri temsil edilir. Yetiştirme Yurtları'nda kalanlarda ise "biz" kavramı yetersiz gelişir, biz ve bizimki kavramları ile Yetiştirme Yurdu'nun tüm mevcudu temsil edilir ve onlar onlarınki ile çıkar çatışmasına girilir. Onlar yaşıtlarına ve küçüklerine karşı acımasız davranırlar. Ayrıca grup psikolojisi içinde yalnız kalmaya olanak yoktur. Oysa, kendi varlığından haberdar olmaya başlayan her birey için yani kendi varlığından haberdar olmaya başlayınca yalnız kalmaya, özel eşyaya ve özel zamana ihtiacı vardır. Özel eşya, özel zaman gibi ihtiyaçların giderilemeyişide bir sorundur. sonuçta doyumsuz bireyde

görünüm davranış bozukluklarının yanısıra serserilik, kaçma gibi durumlar sıklıkla görülür(42).

Aile yanında kalan gençlerin kardeş sayıları ile kendini kabul düzeyi arasındaki fark Tablo 14'de verilmiştir. Tablodan da anlaşılacağı gibi, deneklerin kardeş sayıları ve kendini kabul düzeyleri arasındaki fark önemli bulunmuştur($P < 0.05$). Güneysu (1986) da üniversiteye devam eden 772 kız ve erkek öğrenci üzerinde yaptığı çalışmada, gençlerin kendini kabul düzeyinde kardeş sayısına göre gruplar arasındaki farkın istatistiksel olarak önemli olduğunu bulmuştur($P < 0.05$).

Araştırma sonuçları çocuk sayısının aile tutumunu farklılaştırdığını vurgulamaktadır(7). Dolayısıyla kardeş sayısı değiştikçe çocukların maruz kaldığı aile tutumunda değişmektedir ve bu da kardeş sayısı farklı gençlerde, kendini kabul düzeyinde farklı olduğunu ortaya koymaktadır.

Araştırma kapsamında bulunan aile yanındaki gençlerin doğum sırası ile kendini kabul düzeyi arasındaki fark Tablo 15'de gözleneceği gibi önemsiz bulunmuştur($P > 0.05$). Kandemir (1991)'de yaptığı araştırmasında bu farkı önemsiz bulurken, Güneysu (1986) farkı önemli bulmuştur. Kılıççı (1981)'nin belirttiği gibi anne-baba tutumları çocukların doğum sırasına göre farklılık yaratmaktadır. Buna rağmen sonucun önemsiz çıkmasının nedeni doğum sırasına göre denek sayısında homogenlik sağlanamamasından kaynaklanabilir.

Tablo 16'da ortaya konulara göre aile yanında kalan gençlerin aile yapıları ile kendini kabul düzeyi arasındaki farkın önemli olmadığı görülmektedir($P > 0.05$). Kandemir (1991)'de yaptığı araştırmasında bu farkı önemsiz

bulmuştur. Ancak sonucun bu şekilde ortaya çıkmış olması geniş ve çekirdek aileden alınan denek sayısının eşit olmamasından da kaynaklanıyor olabilir.

Araştırmaya alınan deneklerden Yetiştirme Yurdu'nda kalan gençlerin kurumda kalış süreleri ile kendini kabul düzeyleri arasındaki fark araştırılmış ve bunun sonucu Tablo 17'de verilmiştir. Ancak gençlerin kurumda kalış sürelerinin kendilerini kabule etkide bulunmadığı ortaya çıkmış, kurumda kalış süreleri ile kendini kabul düzeyleri arasındaki fark farklı değişkenlere rağmen önemsiz bulunmuştur($P > 0.05$).

Tablo 18'de Yetiştirme Yurdu'nda kalan gençlerin kuruma alınış nedenleri ile kendini kabul düzeyleri arasındaki fark verilmiştir. Buna göre gençlerin kuruma alınış nedenlerinin kendini kabule etki etmediği ortaya çıkmış, kuruma alınış nedenleri ile kendilerini kabulleri arasındaki farkın önemsiz olduğu ortaya çıkmıştır($P > 0.05$).

Yetiştirme Yurdu'nda kalan gençlerin kardeş durumları ile kendini kabul düzeyi arasındaki fark Tablo 19'dan incelendiğinde bu fark önemli bulunmamıştır

Araştırmaya alınan deneklerden Yetiştirme Yurdu'nda kalan gençlerin anne-baba durumları ile kendini kabul düzeyi arasındaki fark Tablo 20'de verilmiştir. Bunun sonucuna göre anne-babaların her ikisinin veya ikisinden birinin sağ ya da ölü olmasından kurumda kalan gencin kendini kabulü açısından etkilenmediği bulunmuş, anne-baba durumları ile kendini kabul düzeyi arasındaki farkın önemsiz olduğu tesbit edilmiştir.

Tablo 21'de Yetiştirme Yurdu'nda kalan gençlerin ziyaretçilerinin olup olmaması ile kendilerini kabul

düzeyleri arasındaki fark verilmiş ve bu farkın önemsiz olduğu gözlenmiştir ($P > 0.05$).

Araştırmaya alınan deneklerden Yetiştirme Yurdu'nda kalan gençlerin; kurumda kalış süreleri ile kendini kabul düzeyi, kuruma alınış nedenleri ile kendini kabul düzeyi, kardeş durumları ile kendini kabul düzeyi, anne-baba durumları ile kendini kabul düzeyi ve ziyaretçi durumları ile kendini kabul düzeyi arasındaki fark bu araştırma sonucunda yapılan istatistiksel değerlendirmelere göre önemsiz bulunmuştur. ancak bu sonuçların benzeri ya da karşıtı durumları destekler araştırmalara rastlanmadığı için araştırma sonucu elde edilenlerin geçerliliği ve güvenilirliği konusunda açıklama yapılamamıştır.

Bu araştırmanın sonuçlarına göre; kendini kabul düzeyi Yetiştirme Yurdu'nda kalan gençlerde, sosyo-ekonomik düzeyi düşük aile yanında kalanlara göre daha düşük çıkmıştır.

Aile yanında kalan gençlerin kardeş sayısı onların kendilerini kabul düzeyini etkilemekte, kardeş sayısı deneklerin çoğunda 4 ve üstü olduğu için kendini kabul bunlarda yüksek, daha az kardeşe sahip olan ancak sayıları da az olan deneklerde kendini kabul düzeyi daha düşüktür. Araştırma bulgularına göre kendini kabul gencin kardeş sırası ve aile yapısından etkilenmemektedir.

Yetiştirme Yurdu'nda kalan gençlerin kendini kabülüne, kurumda kalış süresi, kuruma alınış nedeni, kardeş durumu, anne-baba durumu, ziyaretçi durumu bu araştırmanın sonucuna göre etki etmemektedir.

S O N U Ç

Araştırmanın sonucunda yapılan istatistiksel değerlendirmelere göre onyediyedi yaşındaki gençlerin kendini kabul düzeyleri kurum bakımından ya da düşük sosyo-ekonomik düzeydeki aile yanında kalmanın etkisi olduğu saptanmıştır.

Aynı şekilde bu değişkenlerle birlikte yurttan ve aile yanında kalan gençlerin kendini kabul düzeyleri arasındaki farkın önemli olduğu gözlenmiştir ($P < 0.05$). Buna göre yurttan kalan gençlerde kendini kabul düzeyi, ailesi yanında kalanlardan daha düşüktür.

Aile yanında kalan gençlerin kardeş sayıları ile kendini kabul düzeyi arasındaki fark önemli bulunmuştur ($P < 0.05$).

Araştırma kapsamında bulunan aile yanındaki gençlerin doğum sırası ile kendini kabul düzeyi arasındaki fark önemsiz bulunmuştur ($P > 0.05$).

Araştırma sonucunda elde edilen verilerin istatistiksel değerlendirmelerine göre aile yanında kalan gençlerin aile yapıları ile kendini kabul düzeyi arasındaki farkın önemli olmadığı görülmektedir ($P > 0.05$).

Araştırmaya alınan deneklerden Yetiştirme Yurdu'nda kalan gençlerin kurumda kalış süreleri ile kendini kabul düzeyleri arasındaki fark araştırılmış ve bunun sonucunda kurumda kalış sürelerinin kendilerini kabule etkide bulunmadığı ortaya çıkmış, kurumda kalış süreleri ile kendini kabul düzeyleri arasındaki fark farklı değişkenlere rağmen önemsiz bulunmuştur ($P > 0.05$).

Yetiştirme Yurdu'nda kalan gençlerin kuruma alınış nedenleri ile kendilerini kabulleri arasındaki farkın önemsiz olduğu ortaya çıkmıştır ($P > 0.05$).

Yetiştirme Yurdu'nda kalan gençlerin kardeş durumları ile kendini kabul düzeyi arasındaki fark önemli bulunmamıştır($P > 0.05$).

Yetiştirme Yurdu'nda kalan gençlerin kendini kabul düzeyinde anne-baba durumlarının istatistiksel olarak önemli etkide bulunmadđı saptanmıştır($P > 0.05$).

Araştırma kapsamında bulunan yetiştirme yurdu'nda kalan gençlerin ziyaretçilerinin olup olmaması ile kendini kabul düzeyleri arasındaki farkın önemsiz olduğu gözlenmiştir($P > 0.05$).

ÖNERİLER

Bu araştırma sonucunda; gencin kendini kabulünde sosyo-ekonomik düzeyi düşük bile olsa ailenin büyük öneminin olduğu görülmüştür. Oysa Yetiştirme Yurdu'nda kalan gençler, anne babasıyla birlikte yaşamak gibi en doğal hakkından çeşitli nedenlerden dolayı mahrum, bir aileye sahip olmaktan uzaktırlar.

Kişinin kendini kabulünün, sağlıklı ruh yapısına sahip olabilmesi için zorunluluk olduğu kabul edilen bir gerçektir. Sağlıklı ruhsal yapıya sahip insanların oluşturduğu topluluklarında sağlıklı, dolayısıyla insan ilişkilerinde mutlu, verimli, ümitli, kendi kendileriyle ve başkalarıyla sağlıklı ilişkileri sayesinde bencil olmaktan uzakta, barışçı olmaya yönelik gayretleri herkesten çok olmaktadır. O halde; yetiştirilen çocukların, eğitilen gençlerin kendini kabulüne katkıda bulunmak için toplumun her kademesindeki herkese büyük sorumluluklar düşmektedir.

Gencin kim olduğunu, ne olabileceğini kısacası kimliğini arayıp bulmaya çalıştığı ergenlik döneminde, bulunduğu ve çok etkilendiği çevresinde kendini kabulüne yardımcı olunmalıdır. Bunun için de kurum bakımında olmanın gencin kendini kabulünü olumsuz yönde etkilediği bilinen bir gerçek olduğuna göre; korunmaya muhtaç duruma gelmiş çocuk ve gençler için kurum bakımı en son düşünülebilecek bir koruma ve yetiştirme biçimi olmalı, çocukların yalnızca "yoksulluk" nedeniyle kurum bakımına alınmaları önlenmelidir. Bu durumda olan çocuk ve gençlerin doğal aile çevrelerinden koparılmaları yerine ailelerin çeşitli sosyal yardımlarla desteklenmeleri yararlı olacak bir çözüm olarak düşünülebilir. Nitekim çocuğun kendi evinin yetersiz olması

durumunda bile en iyi çocuk yuvasından daha iyi olduğu savunulmaktadır. İnsan yavrusunun ruh ve beden sağlığı için anne bakımının önemini belirleyen araştırmacılar kurum bakımındaki çocuklarda görülen gerilikler ve bozuklukların nedeninin uyarı yoksunluğu ve anne yoksunluğuna bağlı olduğu fikrini savunmaktadırlar.

Bununla birlikte çocuk ya da gencin bakım ve eğitimi için aile yoksulluğun ötesinde bir nedenden dolayı yetersiz kalıyorsa, çocuğun ailesi yoksa bu durumda Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu, çocuğu bünyesine almak yerine, koruyucu aile yanına yerleştirmeyi desteklemeli bu konudaki çalışmalarını artırmalıdır.

Kuruma alınan korumaya muhtaç çocukların bu durumdan en iyi şekilde faydalanabilmesi için; bu çocuklara yönelik hizmet politikaları gözden geçirilerek yeniden düzenlenmelidir. Hizmetlerde mesleki bilgi yöntem ve becerilerin kullanılmasına olanak sağlayacak düzenlemelere gidilmelidir. Korunmaya muhtaç çocuklara verilecek hizmetlerin politikasının oluşturulmasında mesleki görüş ve değerlendirmelere yer verilmelidir. Bu kurumlarda, sosyal hizmet uzmanlarına, psikolog ve çocuk gelişimi eğitimi uzmanlarına gereksinim vardır. Böylece çocuklarda görülen davranış bozuklukları ve gelişim geriliklerinin zamanında teşhis ve tedavi edilebileceği düşünülebilir.

Çocuk bakım kurumları toplumdaki izole olmayıp, çocuk refahı alanındaki diğer kuruluşlar ile işbirliği, koordinasyon ve hatta birleşmeye doğru gidilmelidir.

Ayrıca kurum bakımındaki gençlere diğer insanların tutumu, onları kendilerinden soyutlayıp çok farklı birileri gibi davranma şeklinde olmayıp, insancıl ve doğal olmalıdır.

Kimsesiz çocukların kaldığı kurumların dışında, ailesiyle birlikte yaşayan gençlerin de kendini kabullerini mümkün olan en üst düzeye çıkarmak için; herşeyden önce anne-babaların demokratik, çocuk ve gençlerin haklarını gözeten tavırlar takınmaları gerekmektedir. Gençlerin ilgi ve yeteneklerinin keşfedilmesinde onlara yardımcı olunulmalı, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda yapılan çalışmalarında onlara destek olup kendilerine güvenleri geliştirilmelidir. Boş zamanlarının değerlendirilmesinde rehberlik edilmeli, spor yapma olanağı ve zevklerine uygun etkinlikte bulunabilecekleri merkezlere kavuşturulmalıdırlar.

Ayrıca bu konuda gençlere ve ailelerine yardımcı olabilmek amacıyla kitle iletişim araçlarıyla onlara ulaşılmaya çalışılırken, okullarda da rehberlik hizmetlerine ağırlık verilmeli, rehberliğin sağlıklı bir şekilde yapılabilmesi için ise okullarda öğretmenlerin ulaşabileceğinden fazla sayıda öğrenci bulunması önlenerek, sınıf mevcutlarını en aza indirme sağlanmalıdır. Böylelikle öğretmenin ulaşabileceği sayıda öğrenciye rehberlik etmesi sonucunda ulaşabileceği kadar da veliyle diyalog kurması sağlanmalıdır. Okul-Veli işbirliği sağlanarak öğrencilerin okul ve ev gibi farklı yerlerdeki yaşantılarının birbirleriyle çatışmaması, gence çelişkeler yaşatacak tutarsızlıkların olmaması için olanakların geliştirilerek artırılması gerekmektedir.

Ö Z E T

Bu araştırma, Ankara ilinde bulunan Yetiştirme Yurtları ve sosyo-ekonomik düzeyi düşük aile yanında kalan 17 yaşındaki gençler üzerinde yapılmıştır. Çalışmaya, Gazi Kız Yetiştirme Yurdu, 50. Yıl Erkek Yetiştirme Yurdu, Etimesgut Erkek yetiştirme Yurdu, Saray yetiştirme Yurdu ile sosyo-ekonomik düzeyi düşük aile gençlerinin devam ettiği Mamak Niğbolu Lisesi ve Üreğil kız meslek Lisesi öğrencileri katılmıştır.

Araştırmanın örneklemini 75'i Yetiştirme Yurdu'nda, 75'i düşük sosyo-ekonomik düzeydeki aile yanında kalan toplam 150 genç oluşturmuştur.

Araştırmanın amacı, gençlerin kendini kabul düzeylerini ve bu düzeyin Yetiştirme Yurdu ya da sosyo-ekonomik düzeyi düşük aile yanında kalıyor olmadan etkilenişini, Yetiştirme Yurdu'nda kalanların kurumda kalış süresi, kuruma alınış nedeni, kardeş durumu, anne-baba durumu, ziyaretçi durumu ile aile yanında kalanların, kardeş sayısı, kardeş sırası ve aile yapısından ne ölçüde etkilendiğini incelemektir.

Araştırmaya katılan gençlere "Kendini kabul Envanteri Lise Formu" ve genç ile ailesi hakkında bilgiler edinmek için "Kişisel Bilgi Formu" uygulanmıştır.

Yapılan analizler sonucunda Yetiştirme Yurdu'nda kalan genç ile sosyo-ekonomik düzeyi düşük aile yanında kalan gencin kendini kabul düzeyi arasındaki fark önemli çıkmıştır. Gencin sosyo-ekonomik düzeyi düşükde olsa ailesi yanında kalması, kendini kabul düzeyini yükseltmektedir.

Kurumda kalış süresi, kuruma alınış nedeni, kardeş

durumu, anne-baba durumu, ziyaretçi durumu, kardeş sırası ve aile yapısının gencin kendini kabulü üzerinde istatistiksel olarak önemli bir etki yaratmadığı saptanmıştır. Ancak kendini kabul düzeyine kardeş sayısının önemli etkide bulunduğu gözlenmiştir.

SUMMARY

This survey has been conducted on the adolescents of 17 years of age living with the families of lower level socio-economically and living in the Training Dormitories within the boundry of Ankara Province. The survey has covered the students from "Gazi Kız Yetiştirme Yurdu" (Gazi Girls' Training Dormitory), "50. Yıl Erkek Yetiştirme Yurdu" (50th Year Young Men's Training Dormitory), "Etimesgut Erkek Yetiştirme Yurdu" (Etimesgut Young Men's Training Dormitory), "Saray Yetiştirme Yurdu" (Saray Training Dormitory), and "Mamak Niğbolu Lisesi" (Mamak Niğbolu Highschool) and "Üreğil Kız Meslek Lisesi" (Üreğil Girls' Vocational Highschool) to which adolescents from lower level in socio-economic wise attend.

Sampling of the survey is based on a total of 150 adolescents; 75 living in the Training Dormitories and 75 living with families of lower level socio-economically.

The objective of the survey is to study and determined the level of self-acceptance of the adolescents and being affected of this level disregarding the fact that they live in the Training Dormitories or with families of lower level socio-economic wise, duration of their stay in the Institute of those who live in the Training Dormitories, the reason why they have been sponsored and received by the Institute, number of their brothers and sisters, information on heir father and mother and heir visitors and for those who live with the families, information on the number of their brothers and sisters, and his or her sequence among them and the extent they are influenced by the structure of their families.

Self-acceptance form developed for high school children and individual information forms were conducted to high school adolescents.

At the end of the analyses done, the conclusion has been reached that difference of the levels of self-acceptance between an adolescent who lives in a Training Dormitory and the one who lives with a family of lower level socio-economically, has been found to be significant. Even if the socio-economic level of the adolescent is lower, his living with a family increases his or her level of self-acceptance.

It has been determined that the duration of his or her stay in the Institute, the reason why he or she has been sponsored and received by the Institute; information on his or her father, mother, brothers and sisters and visitors and his or her sequence among his or her brothers and sisters and the structure of his or her family have not created any significant effect statistically on the self-acceptance of the adolescent. But it has been observed that the number of his or brothers and sisters affected on the level of self-acceptance to a large extent.

KAYNAKLAR

1. YÖRÜKOĞLU, A., Aile ve Çocuk, Ankara: Aydın Kitabevi, 1984
2. YÖRÜKOĞLU, A., Gençlik Çağında Ruhsal Sorunlar, Ankara: Asri Kitabevi, 1986.
3. BAYMUR, F., Genel Psikoloji, İstanbul: İnkılâp Yayınevi, 1984.
4. ENÇ, M., Ruh Sağlığı Bilgisi, İstanbul: İnkılâp Yayınevi, 1984.
5. JERSILD, A.T., G. Günçe (çeviren), Çocuk Psikolojisi, Ankara: Teknik eğitim Fak. Matbaası, 1983.
6. KILIÇÇI, Y., Kendini Kabul Envanteri El Kitabı, Ankara: H.Ü. Eğt. Fak. Psikolojik hizmetler A.B.D., 1985.
7. GÜNEYSU, S., Üniversite Gençlerinin Kendini Kabul Düzeyine Ana-baba Tutumlarının Etkisi, (Yayınlanmış Doktora Tezi), H.Ü.S.B.E., Ankara: 1986.
8. KANDEMİR, F., Farklı Sosyo-Ekonomik Düzeydeki Onyedili Yaş Grubu Gençlerin kendini kabul Düzeyini Etkileyen Bazı Faktörler Üzerine Bir Araştırma (Yayınlanmamış Y.L.T.), A.Ü.F.B.E., Ankara: 1991.
9. TEMUGE, T., kendini Kabul Envanterinin Lise Öğrencilerine Uyarlanması (Yayınlanmamış Y.L.T.) H.Ü.S.B.E., Ankara, 1987.
10. ÖNEN, F., Kişinin kendini kabulü ile Başkaları Tarafından Kabulü Arasındaki İlişki, (Yayınlanmamış Y.L.T.) A.Ü.S.B.E., Ankara, 1989.
11. GEÇTAN, E., Çağdaş Yaşam ve Normal Dışı Davranışlar, Ankara: Maya Yayınları, 1984.
12. GÜÇRAY, S., Çocuk Yuvasında ve Ailesi Yanında Kalan 9-10-11 Yaş Çocuklarının Öz-Saygı Gelişimini Etkileyen Bazı Faktörler, (Yayınlanmamış Doktora Tezi) H.Ü.S.B.E., 1989.
13. KULAKSIZOĞLU, A., "Ergen Aile çatışmaları ile Annenin Tutumları Arasındaki İlişki ve Ergenin Problemleri" M.Ü. Atatürk Eğt. Fak. Eğitim bilimleri dergisi, 1:71-87, 1989.
14. MANGIR, M., ÇAĞATAY - ARAL, N. ve CERİT - AKSOY, A., "A.Ü. Ziraat Fak. Ev Ekonomisi Y.O. ile Tarımsal Mekанизasyon Bölümü 1. Sınıf Öğrencilerinin Depresyon Durumlarını Etkileyen Bazı Etmenler Üzerine Bir Araştırma" A.Ü.Z. Fak. Yay.: 1189, bilimsel Araştır-

ma ve İncelemeler 652, Ankara, 1990.

15. SATILMIŞ, G., Yetiştirme Yurdu'nda Yaşayan Ergenlerde Benlik Saygısı (Yayınlanmamış Y.L.T.), A.Ü.S.B.E., Eskişehir, 1988.
16. GÖKÇE, B., Kimsesiz Çocuklar Sorunu, Ankara: S.S.Y.B. Sosyal Hiz. Gnl. Müd. Yay., 1971.
17. ERTUĞ, A., Çocuk Bakım Yurtlarında Yaşayan 5-6 Yaş Çocuklarıyla Ailelerinin Yanında Yaşayan 5-6 Yaş Çocuklarının Dil Gelişimlerinin Karşılaştırılması (Yayınlanmamış Y.L.T.), A.Ü.S.B.E., 1981.
18. BERBER, G., 16-20 Yaş Arasındaki Korunmaya Muhtaç Gençlerde Benlik Gelişimi ve Personel Tutumu (Yayınlanmamış Y.L.T.), A.Ü.S.B.E., 1986.
19. OĞUZKAN, F., Eğitim Terimleri Sözlüğü, Ankara: Türk Dil Kurumu yayınları, 1974.
20. ALAYLIOĞLU, R., OĞUZKAN, F., Ansiklopedik Eğitim Sözlüğü, İstanbul: Arif bolat kitabevi, 1986.
21. YAVUZER, H., Çocuk ve Suç, İstanbul: Remzi Kitabevi, 1987
22. ALKOL, K. Osman, Kimsesiz Çocukları, Ankara: 1950.
23. ŞAHİN, H., Saral, Samsun Çocuk Yuvası Örneğinde Korunmaya Muhtaç Çocukların Davranış Sorunları ve Sosyal Hizmetin Müdahale Yaklaşımları, H.Ü.S.B.E., Ankara: 1990.
24. BAŞARAN, İ., Ethem, Eğitim Psikolojisi, Ankara: Sevinç Matbaası, 1985.
25. ONUR, E. Pakel, Self-Esteem In Children and It's Antecedents Submittid in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of master of Arts in Psychology, Boğaziçi Üniversitesi, 1981.
26. KUZGUN, Y., Ana-Baba Tutumlarının Bireyin Kendini Gerçekleştirme Düzeyine Etkisi (Yayınlanmamış D.T.), H.Ü. MESEF, Ankara, 1972.
27. MARK, K., Toward Understanding Your Personel Potential, For We Are, Second Printing, June, 1989.
28. GÜLER, A., Ergenlerde Kişilik-benlik-Kimlik Gelişimi (Yayınlanmamış Y.L.T.), A.Ü.S.B.E., Ankara, 1978.
29. KAYA, A., 50. Yıl Yetiştirme Yurdu 16-18 Yaş Arası Erkek Çocuklarının Uyum Sorunları (Yayınlanmamış Y.L.T.) A.Ü.S.B.E., Ankara, 1982.

30. CAN, G., Lise Öğrencilerinin Benlik Tasarım Düzeylerini Etkileyen bazı Etmenler (Yayınlanmamış D.T.), H.Ü.S.B.E., Ankara, 1986.
31. YURDAGÜL, Ş., Bazı Sosyo-Ekonomik Değişkenlerin Lise Öğrencilerinin benlik Tasarımlarına Etkisi (Yayınlanmamış Y.L.T.), H.Ü.S.B.E., Ankara, 1987.
32. KONEKO, Ryutoro and Takashi Hamazaki, Prosocial Behavior Manifestations of Young Children In an Orphanage, Psychologia, 1987, 30, 235, 242.
33. PUNAR, H., 16-18 Yaş Grubu Korunmaya Muhtaç Çocukların Kaygı ve Uyum Düzeyleri (Yayınlanmamış Y.L.T.), A.Ü.S.B.E., Ankara, 1988.
34. WASHINGTON, G., 10-12 Yaş Grubu Korunmaya Muhtaç Yuva Çocuklarında Denetim Odağı Algısı ve Kendine Saygı Duygusu (Yayınlanmamış Y.L.T.), A.Ü.S.B.E., Ankara, 1989.
35. SHIRLEY, Lorenz, Children Without Friends: Dimensions of Their Social Reasoning, Self-Perceptions and School Adjustment. Dissertation Abstracts International vol. 52, no: 3, (852-A), September, 1991.
36. TEMEL, F., Yetiştirme Yurdunda ve Ailesi yanında Kalan 14-18 Yaş Grubundaki Gençlerin Cinsiyet Rolü Kimlikleri İle Moral Gelişimlerinin Bazı Değişkenlere göre İncelenmesi (Yayınlanmamış D.T.), H.Ü.S.B.E., Ankara, 1991.
37. STEVENS, R. Ann, Locus-of-Control, Attribution, Social Stress and Self-Perception: An Analysis of the White Collar Unemployed, Re-Employed and Spouses. Dissertation Abstracts International. vol. 52, no:6 (2278-A), December, 1991.
38. FORD, D.Y., Self-Perceptions of Social, Psychological and Cultural Determinants of Achievement Among Gifted Black Students: A Paradox of Underachievement. Dissertation Abstracts International. vol.52, no:7, (2465-A), January, 1992.
39. JUNKİN, Loretta, J. Grover, Examination of The Self-Perceptions of Behaviorally Disabled and Learning-Disabled Adolescents: Focus on Psychometric Issues and a Model of Global Self-Worth. Dissertation abstracts International. vol. 52, no:7, (2469-A), January, 1992.

40. ZUMPF, Connie Lynne, The Impact of Children's Perceptions of Conditional and Unconditional Parental Approval on School-Related Self-Perceptions and Motivational Orientation. Dissertation Abstracts International. vol.52, no:7, (2479-A), January, 1992.
41. Sarp, A.K.N., Korunmaya Muhtaç Çocuklarda Gelişimi Etkileyen Faktörler ve karma Grup Uygulaması (Yayınlanmamış D.T.), H.Ü.S.B.E., Ankara, 1987.
42. MUKHINA, Valeria Sergeevna, Care of Children Brought Up At Boarding-Type Institutions In The U.S.S.R. Child Welfare, Vol. LXVIII, no:2, March-April, 1989.
43. AKAY, N., Lise Öğrencilerinin Cinsiyetleri, Akademik Başarı Düzeyleri, ailelerinin Aylık kazancı, Karşı Cinsten Arkadaşlarının Oluşu ve Öğrenimleri Sırasında Kaldıkları Yerin Sosyal ve Kişisel Uyum Düzeylerine Etkileri (Yayınlanmamış Y.L.T.), H.Ü.S.B.E., Ankara, 1990.
44. AKBAŞ, A., Ergenlerin kendini Gerçekleştirme Düzeylerini Etkileyen Bazı Faktörler (Yayınlanmamış D.T.), H.Ü.S.B.E., Ankara, 1989.
45. CHASE, A.L., Physical Self-Perceptions and Activity Involvement in the Older Population. Dissertation Abstracts International. vol.52, no:7, (2458-A), January, 1992.
46. ÇAĞLAR, D., Uyumsuz Çocuklar, Ankara: A.Ü. Basımevi, 1981.
47. DİLER, N., Rogers kişisel Uyum Envanteri'nin Türk Toplumuna Uyarlanması (Yayınlanmamış Y.L.T.), H.Ü.S.B.E. Ankara, 1990.
48. Dinç, F., Cinsiyetleri Farklı Lise Öğrencilerinin Benlik Algı Düzeylerinin Öz-saygı Düzeyine Etkisi (Yayınlanmamış Y.L.T.), H.Ü.S.B.E., Ankara, 1992.
49. ERSANLI, K., Lise Öğrencilerinin Benlik Tasarımı Düzeylerini Etkileyen Faktörler (Yayınlanmamış D.T.), S.Ü.S.B.E., Konya, 1988.
50. GÖLCÜKLÜ, F., Korunmaya Muhtaç Çocuklar, İstanbul: İktisadi Araştırma Vakfı, 1970.
51. GÜNGÖR, A., Lise Öğrencilerinin Öz-saygı Düzeyini Etkileyen Etmenler (Yayınlanmamış D.T.), H.Ü.S.B.E., Ankara, 1989.
52. İZCİ, A., Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Benlik ve İdeal Benlik Kavramlarının Tercih Edilen ve Seçilen Mes-

lek Kavramları ile Bağdaşım Düzeyleri (Yayınlanmamış D.T.), A.Ü.S.B.E., Ankara, 1986.

53. KORKUT, F., Yetiştirme Yurdu'ndaki Öğrencilere Gestalt Yaklaşımına Dayalı Olarak Yapılan Bireysel Danışmanın Sürekli Kaygı ve Denetim Odağı Üzerindeki Etkileri (Yayınlanmamış D.T.), A.Ü.S.B.E., Ankara, 1991.
54. OFFER, Daniel, Eric Ostrov, Kenneth I. Howard, Robert Atkinson, Adolescents Self-Image In Ten Countries, The Teenage World.
55. ÖNER, U., Benlik Kvramı ile Mesleki Benlik Kavramı Arasındaki Farkın Akademik Başarı İle İlişkisi (Yayınlanmamış D.T.), A.Ü.E.B.F., Ankara, 1982.
56. ÖZGÜN, L.T., Ergenlerde Benlik Kavramı (Yayınlanmamış Y.L.T.), İ.Ü.Ç.S.E., İstanbul, 1987.
57. SAYINALP, C., Sosyo-Ekonomik Düzeyin Bireyin Kendini Gerçekleştirme Düzeyine Etkisi (Yayınlanmamış D.T.) H.Ü.S.B.E., Ankara, 1986.
58. TOPSES, G., Grupla Psikolojik Danışmanın Yetiştirme Yurdu Öğrencilerinin Kendini Gerçekleştirme ve Kaygı Düzeylerine Etkisi (yayınlanmamış Y.L.T.), H.Ü.S.B.E. Ankara, 1988.
59. TÜRKMEN, F., Üniversite Öğrencilerinin Benlik Kavramı (yayınlanmamış Y.L.T.), A.Ü.S.B.E., Ankara, 1989.
60. VARAN, A., Liseli Gençlerin Kimlik Statülerinin Cinsiyet Yaş ve Sosyo-Çevre Açısından İncelenmesi (Yayınlanmamış D.T.) H.Ü.S.B.E., Ankara, 1990.
61. ROSENBERG, M., Society and Adolescent Self-İmage Princefen University Press, 1965.
62. COOPERSMİTH, S., The Antecedants of Self-Esteem, San Francisco: W.H. Freeman and co., Publishers, 1967.

E K L E R

KİŞİSEL BİLGİ FORMU
(Yurtta Kalanlar İçin)

1. Adınız Soyadınız (ya da rumuzunuz):
2. Cinsiyetiniz : 1-Kız 2- Erkek
3. Doğum tarihiniz :
4. Kurumda Kalış Süresi : 1- Bebeklikten itibaren
2- Çocukluktan itibaren
3- Erinlik döneminden itibaren
4- Son birkaç yıldır
5. Kuruma alınış nedeni : 1- Anne-babanın olmayışı
2- Annenin ölümü
3- Babanın ölümü
4- Anne-babanın ayrılığı
5- Yoksulluk
6. Kardeş durumları : 1- Kardeşi yok
2- Öz kardeşi var
3- Üvey kardeşi var
4- Öz ve üvey kardeşi var
5- Kurumda kalan kardeşi var
7. Anne baba durumları : 1- Anne baba sağ
2- Anne baba ölü
3- Anne sağ baba ölü
4- Anne ölü baba sağ
8. Ziyaretçisi 1- Var 2-Yok

KİŞİSEL BİLGİ FORMU
(Aile Yanında Kalanlar İçin)

1. Adınız Soyadınız (ya da rumuzunuz):
2. Cinsiyetiniz:
1- Kız 2- Erkek
3. Doğum tarihiniz :
4. Kaç kardeşsiniz? :
1- Tek 2- 1-3 3- 4 ve üstü
5. Siz kaçınıcı çocuksunuz?:
1- İlk çocuk 2- Ortanca 3- Son çocuk
6. Anneniz
1- Sağ 2= Ölü 3- Öz 4- Üvey
7. Babanız
1- Sağ 2- Ölü 3- Öz 4- Üvey
8. Evde sizinle birlikte yaşayan (anne-baba ve kardeşler ha-
riç) başka yetişkin var mı?
1- Evet 2- Hayır Varsa sayısı :

KENDİNİ KABUL ENVANTERİYLE İLGİLİ AÇIKLAMA

Bu envanterde bir kimsenin kendisine yönelik tutumunu belirlemek amacıyla çeşitli cümleler verilmiştir. Bu cümlelerde bir alışkanlık, bir inanç ya da bir tutum olabilir. Siz önce her cümlede belirlenen duruma uygun bir kimse iseniz cevabınız "EVET" eğer belirlenen durumdan farklı bir kimse iseniz cevabınızı "HAYIR" olarak vereceğinizi kendi kendinize kararlaştırınız. Sonra böyle olduğunuz veya olmadığınız için "memnun" musunuz veya durumunuzdan kendinize ilişkin duygularınızın yönünü ve yoğunluk derecesini düşününüz.

Cevaplamenızı yaparken cevap kağıdında "EVET" veya "HAYIR" sözcükleri altında yer alan kendimden "memnunum" anlamına gelen (M), kendimden "şikayetçiyim" anlamında (Ş) harfleri için ayrılan yerlerden birini karalayınız. Bazı durumlar olabilir ki, o konuda kendinizi ve kendinize ilişkin duygularınızı yeterince tanımamış da olabilirsiniz. O zaman "kararsızım" anlamında sondaki (K) cevap aralığını işaretleyiniz.

ÖRNEKLER

Kendini Algılama (Sorular)

	EVET		HAYIR		K
	M	Ş	M	Ş	
1. Arkadaşlarım beni sever	■	//	//	//	//
2. İnsanları severim	//	//	//	■	//

Yukarıdaki birinci örnekte arkadaşlarının kendini sevdiğini ve bu durumdan memnun olduğunu, ikinci örnekte insanları sevmediğini ve bu konuda şikayetçi olduğunu belirtiyor.

Yukarıdaki örneklerde görüldüğü gibi her durum için bir tek cevap yeri karalanacaktır. Her cümleyi dikkatlice okuyup anladıktan sonra cevap kağıdına eğer cevabınız EVET ise altındaki Memnunum, Şikayetçiyim anlamına gelecek şekilde M veya Ş harflerinden birinin yerini karalayarak kendinizi verilen durumla ilgili olarak nasıl bir duygu ile algıladığınızı belirleyiniz.

Bu envanterin her sorusuna doğru, içten ve açık cevap vermeniz oldukça önemlidir. Cevaplarınız kesinlikle gizli tutulacaktır. İsteddiğiniz takdirde sonuçlar sadece kendinize açıklanacaktır.

Teşekkür Ederiz

KENDİNİ KABUL ENVANTERİ LİSE FORMU

1. Başarısızlıklar karşısında çabuk yalıyor ve kendime güvenimi kaybediyorum.
2. Geleceğimden umutluyum.
3. Herhangi bir iş yaparken başkalarından fikir almaya ve onu aynen uygulamaya önem veririm.
4. Bir işi planlarken bir çok kimselere danışırım ama son kararı kendim veririm.
5. Zaman zaman başarısızlıklarım oluyorsada, bundan dolayı kendimi değersiz bulmuyorum.
6. Kendi şansımı kendim yaratabileceğim inancındayım.
7. Kendimi işe yaramaz zavallı bir kimse olarak görüyorum.
8. Daima başkaları tarafından korunmaya ve desteklenmeye ihtiyacım oluyor.
9. Başarımı gayret ve yeteneğimden çok şansıma borçluyum.
10. Hatalı olduğum zaman hatamı kabul etmek bana zor geliyor.
11. Olduğum gibi davranıyor ve sonucunada katlanmanın gereğine inanıyorum.
12. Gerektiğinde hatalarımı ve eksik yanlarımı açıklamada sakınca görmem.
13. Hata yaptığımı anlayınca özür dilemekten çekinmem.
14. Medense bütün aksilikler beni bulur.
15. Gerektiğinde kişinin kendini değiştirebileceğine inanıyorum.
16. Karşılaştığım güçlükler ailemin bana iyi bir eğitim vermemiş olmasından ileri geliyor.
17. İnsanlar beni anlamıyor.
18. Kararsız bir insan oluşumdan dolayı yaşamım tatsızlaşıyor.
19. Derslerimden düşük not alışıma genellikle kendi tembelliğimin sonucu olarak görüyorum.
20. Kendimle ilgili konularda karar vermede güçlük çekiyorum.
21. Benimle ilgili konularda yakınlarımla benim yerime karar vermeleri bana güven sağlıyor.
22. Yaptığım seçimlerden ve işlerden dolayı çoğu zaman pişman olurum.
23. Kendimi günahlarımdan dolayı değersiz buluyorum.
24. Kendimi yaşamaya değer ve toplum içinde yeri olan bir kimse olarak görüyorum.
25. Yaptıklarımın, dolayı Allah'ın beni cezalandıracağından korkuyorum.
26. Ailemin beni olduğumdan daha iyi görmesi karşısında onları aldatmış olmanın üzüntüsünü duyuyorum.
27. Haksızlıklar karşısında bile kendimi savunamıyorum.
28. Zor durumlarda genellikle yalan ve hileye başvurmam.
29. Genellikle dedikodu yapmaktan hoşlanmıyorum.
30. Hakkımda asılsız dedikodular yapılıyor.
31. Hakkımda gerçeğe dayanan bazı dedikodular var.
32. Genellikle başkalarının yanında terler ve bunalıyorum.
33. Bir topluluk içinde bütün gözler bana çevrilmişcesine tedirgin olurum.
34. Yabancılarla tanışmak ve yeni dostlar edinmekten hoşlanırım.
35. Kendimle ilgili sorunların çözümünde gerekirse başkalarının yardımını isteyebilirim.
36. Başkaları beni seyrederken iş yapamıyorum.
37. Başkaları bana baktığında yürümeyi şaşırıyorum.
38. Arkadaşlarımla davetini beklemeden gerektiğinde onların grubuna katılırım.
39. Gerektiğinde duygu ve düşüncelerimi açıklayabilirim.
40. Gerektiğinde bildiklerimi ve gördüklerimi başkalarına anlatabilirim.
41. Genellikle toplum içinde bulunmaktan hoşlanırım.
42. Girişken bir insan sayılırım.
43. Bana baktıklarında mutlaka bir kusurum olduğu duygusuna kapılırım.
44. Topluluk içinde rahat konuşamıyorum.
45. Genellikle başkalarının dikkatini üzerime çekmekten sıkılırım.

46. Yerinde ve haklı bile olsa yüzüme yapılan övgülerden utanırım.
47. Diğer insanlar hakkındaki düşünce ve kanılarımı başkalarının lafıyla değiştirmem.
48. Başkaları benim değer ve inançlarıma ters düşen bir işi yapmamı istediklerinde onları red edemem.
49. Olduğum gibi görünme kten hoşlanmıyorum.
50. Kendi değer ve inançlarım başkalarınıninkine ters düşse bile onları açıkça ortaya koyar ve savunurum.
51. Başkalarının ahlak değerlerine uygun davranmayabilirim.
52. Genellikle isteklerim beğenilerim ve değerlerime uygun bir yaşam sürüyorum.
53. Başkalarının benim inançlarıma ve değerlerime uygun davranmasını beklemiyorum.
54. Genellikle olduğum gibi davranırım ve olduğum gibi görünmeye çalışırım.
55. Gerektiğinde hakkımı ararım.
56. Genellikle kendimden çok başkalarını memnun etme çabasındayım.
57. Eğer duygu ve düşüncelerimden utanırsam bunları tam karşısız olan bir davranışla gizlerim.
58. Arkadaşlarımın birçoğu kadar güzel ya da yakışıklıyım.
59. Kendimi oldukça çirkin ve sevimsiz buluyorum.
60. Normal bir beden yapısına sahibim.
61. Boyum oldukça kısadır.
62. Oldukça sıksa ve çelimsizim.
63. Gizlediğim bazı fizik kusurlarım var.
64. Kulnüm iyi iştmiyor.
65. Gözlük takmak zorundayım.
66. Oldukça şişmanım..
67. Sağlıklı bir insanım.
68. Güzel olmayan yanlarım kadar,güzel yanlarım da var.
69. Doğuştan getirdiğim bedensel bir özürüm var.
70. Kalıtsal bir özürüm var,bu benim çocuklarımda da görülebilir.
71. Karşı cinsten arkadaşlarımın bana duygusal yaklaşımından utanıyorum.
72. Karşı cinsten duygusal yaklaşımı beni üfkelenendiriyor.
73. Kızlı erkekli bir toplantıda kendimi rahat hissetmiyorum.
74. Kendi cinsiyetimden (kız ya da erkek olmaktan) memnunum.
75. Karşı cinsten arkadaşlarımla beraber olmaktan mutluluk duyuyorum.
76. Okul yaşamında arkadaş seçerken kız erkek ayırımı yapmam.
77. Karşı cinsten biri(leri)nin benimle duygusal yakınlık kurma isteğinde olduğu kanısındayım.
78. Arkadaş saydıklarım beni arar ve benden hoşlanırlar.
79. Arkadaşlarım benim dostluğuma güvenirlir.
80. Arkadaşlarım beni pısrık ve beceriksiz bulurlar.
81. Arkadaşlarım beni küçümsüyorlar.
82. Arkadaşlarım beni gruplarına isteyerek alırlar.
83. Arkadaşlarım ciddi işlerde ve çalışmalarında benimle beraber olmak isterler.
84. Arkadaşlarım beni ağız gevşek ve sır saklamaz bulurlar.
85. Hiç kimse beni sevmiyor.
86. Arkadaşlarım bana düşman oldular.
87. Ailem beni çok sever ve önemser.
88. Öğretmenlerin çoğu beni diğer arkadaşlarım kadar önemsemiyorlar.
89. Çevremdeki insanlar beni ilgilendiren konularda bile benim fikrimi almazlar.
90. Ev sahibini rahatsız edecekim düşüncesiyle misafirlüğe gitmekten çekinirim.
91. Diğer insanlar arasında bir yerimin olduğuna inanıyorum.
92. Diğer insanlar arasında

92. Diğer insanları kendimden uzaklaştıracak kadar çevreme koku saçıyorum.
93. İnsanlar beni övdüklerinde içimden bu kadar değerli olmadığımı düşünürüm.
94. Arkadaşlarım beni yetenekli fakat alçak gönüllü bulurlar.
95. Kolay arkadaş edinebilirim.
96. Psikolojik yönden normal ve rahat bir insan sayılırım.
97. Kendimi dürüst ve samimi bir insan olarak görüyorum.
98. İstemediğim halde çabuk kızıyor ve sinirleniyorum.
99. İnsanları seviyorum ve onlarla beraberlikten mutlu oluyorum.
100. Yaşamın güzel ve ilginç yanlarını görerek mutlu oluyorum.
101. Kendi çabamla yenebileceğim güçlüklerden dolayı mutsuz olmam.
102. Yeni durumlara kolay uyum yapabiliyor ve yeni yaşantılardan hoşlanıyorum.
103. Alıngan bir insan değilim.
104. Sebatsız ve iradeli bir insanım.
105. Kolay mutlu olamıyorum genellikle karamsar bir insanım.
106. Kendimi yaşamaya değer ve toplumda yeri olan bir kimse olarak görüyorum.
107. Başkalarıyla ilişkilerimde onların duygu ve düşüncelerini güzetirim.
108. Bazen yalnızlıktan hoşlanırım.
109. Eleştiriyi benliğime yöneltmiş bir tehdit olarak görürüm.
110. Eleştirilerden önce rahatsız olsam bile sonradan üzerinde durur ve yararlanma gereği duyarım.
111. Bazı konularda başarısız olabilirim ama verimli ve başarılı olduğum alanlarda var.
112. Bazı alışkanlık ve kusurlarıma rağmen genelde normal ve uyumlu bir insanım.
113. Üzerime aldığım görevi kusursuz yapmam şarttır.
114. Bazen ters ve geçimsiz bazen ise sıcak ve yumuşak olurum.
115. Çirkin ve sevimsiz yönlerimi iyi ve sevimli yönlerim kapatıyor.
116. Arkadaşlarım bazı kusur ve noksanlarımı şaka konusu yaparak beni incitiyorlar.

Adınız Soyadınız (ya da rumuzunuz):
Okulunuz
Sınıf ve Numaranız:

Yaşınız :
Cinsiyetiniz:

EK V

CEVAP KAĞIDI
K:Kararsızım,M:Memnunum,Ş:Şikayetçiyim

EVET		HAYIR		K	EVET		HAYIR		K
M	Ş	M	Ş		M	Ş	M	Ş	
1.//	//	//	//	//	35.//	//	//	//	//
2.//	//	//	//	//	36.//	//	//	//	//
3.//	//	//	//	//	37.//	//	//	//	//
4.//	//	//	//	//	38.//	//	//	//	//
5.//	//	//	//	//	39.//	//	//	//	//
6.//	//	//	//	//	40.//	//	//	//	//
7.//	//	//	//	//	41.//	//	//	//	//
8.//	//	//	//	//	42.//	//	//	//	//
9.//	//	//	//	//	43.//	//	//	//	//
10.//	//	//	//	//	44.//	//	//	//	//
11.//	//	//	//	//	45.//	//	//	//	//
12.//	//	//	//	//	46.//	//	//	//	//
13.//	//	//	//	//	47.//	//	//	//	//
14.//	//	//	//	//	48.//	//	//	//	//
15.//	//	//	//	//	49.//	//	//	//	//
16.//	//	//	//	//	50.//	//	//	//	//
17.//	//	//	//	//	51.//	//	//	//	//
18.//	//	//	//	//	52.//	//	//	//	//
19.//	//	//	//	//	53.//	//	//	//	//
20.//	//	//	//	//	54.//	//	//	//	//
21.//	//	//	//	//	55.//	//	//	//	//
22.//	//	//	//	//	56.//	//	//	//	//
23.//	//	//	//	//	57.//	//	//	//	//
24.//	//	//	//	//	58.//	//	//	//	//
25.//	//	//	//	//	59.//	//	//	//	//
26.//	//	//	//	//	60.//	//	//	//	//
27.//	//	//	//	//	61.//	//	//	//	//
28.//	//	//	//	//	62.//	//	//	//	//
29.//	//	//	//	//	63.//	//	//	//	//
30.//	//	//	//	//	64.//	//	//	//	//
31.//	//	//	//	//	65.//	//	//	//	//
32.//	//	//	//	//	66.//	//	//	//	//
33.//	//	//	//	//	67.//	//	//	//	//
34.//	//	//	//	//	68.//	//	//	//	//

	EVET		HAYIR		K		EVET		HAYIR		K
	M	S	M	S			M	S	M	S	
69.//	//	//	//	//	//	109.//	//	//	//	//	//
70.//	//	//	//	//	//	110.//	//	//	//	//	//
71.//	//	//	//	//	//	111.//	//	//	//	//	//
72.//	//	//	//	//	//	112.//	//	//	//	//	//
73.//	//	//	//	//	//	113.//	//	//	//	//	//
74.//	//	//	//	//	//	114.//	//	//	//	//	//
75.//	//	//	//	//	//	115.//	//	//	//	//	//
76.//	//	//	//	//	//	116.//	//	//	//	//	//
77.//	//	//	//	//	//						
78.//	//	//	//	//	//						
79.//	//	//	//	//	//						
80.//	//	//	//	//	//						
81.//	//	//	//	//	//						
82.//	//	//	//	//	//						
83.//	//	//	//	//	//						
84.//	//	//	//	//	//						
85.//	//	//	//	//	//						
86.//	//	//	//	//	//						
87.//	//	//	//	//	//						
88.//	//	//	//	//	//						
89.//	//	//	//	//	//						
90.//	//	//	//	//	//						
91.//	//	//	//	//	//						
92.//	//	//	//	//	//						
93.//	//	//	//	//	//						
94.//	//	//	//	//	//						
95.//	//	//	//	//	//						
96.//	//	//	//	//	//						
97.//	//	//	//	//	//						
98.//	//	//	//	//	//						
99.//	//	//	//	//	//						
100.//	//	//	//	//	//						
101.//	//	//	//	//	//						
102.//	//	//	//	//	//						
103.//	//	//	//	//	//						
104.//	//	//	//	//	//						
105.//	//	//	//	//	//						
106.//	//	//	//	//	//						
107.//	//	//	//	//	//						
108.//	//	//	//	//	//						